

ÅLANDS BANKING

GENERATIONSSKIFTE
Planera i god tid och
undvik fallgroparna

VÄLKOMMEN OMBORD
Tall Ships Races
i Mariehamn

INNOVATION
Framtidens
hållbara sjöfart

GUIDE
Så undviker du fem
vanliga bedrägerier.
SIDAN 18

SHERVIN RAZANI

Bygger bolag med sikte på evigheten

"Jag fattar hellre fel beslut än inget beslut alls."

Ålandsbanken ♥ Östersjön

Östersjön är ett av världens mest förorenade hav. Med verksamhet i och runt Östersjön vill vi på Ålandsbanken agera som en förebild för andra aktörer i Östersjöområdet. Alla kan dra sitt strå till stacken för att förbättra situationen.

Vårt engagemang kan förenklat delas in i 3 delar:

- ✓ Östersjöprojektet
- ✓ Östersjökontot
- ✓ Östersjökortet & Åland Index

Läs mer på alandsbanken.se/tillsammans-gor-vi-skillnad

Välkommen till en bank som värdesätter dig och miljön!

Magnus Johansson
DIREKTÖR ÅLANDSBANKEN SVERIGE

Stockholm • Göteborg • Malmö

ÅLANDSBANKEN

Magnus
Johansson
Direktör
Ålandsbanken
Sverige

LEDARE

Balansera risk och trygghet

VI SER UT ATT GÅ mot ljusare tider. Det är mycket som tyder på att den svenska ekonomin är på väg att göra en konjunkturmässig mjuklandning. Men med pengar i marknaden kan lyckan kännas svårfångad. På banken sitter vi på första parkett och känner med alla som upplever humörskiftningar i takt med att börserna rör sig upp och ner. Vi vet samtidigt att det är när marknaden pendlar mellan hopp och osäkerhet, förväntan och tvivel som vi som framgångsrika förvaltare kan göra skillnad. Det är i den skärningen som vi ser möjligheterna och behöver fatta beslut kring eventuella rikttningsförändringar för portföljen.

”Vi justerar alltid vårt agerande efter dina önskemål och efter hur pass aktiv roll du själv vill ta.”

Niklas Wellfelt, chefsstrateg på Ålandsbankens fondbolag, skriver i sin marknadsanalys längre bak i magasinet om den här delikata balansgången. För dig som privatperson gäller det att hitta din alldeles egna sweet spot i balansen mellan risk och trygghet. Att ta mycket risk kan leda till större svängningar men också större avkastning, medan stor försiktighet kan kännas tryggare samtidigt som det ger lägre avkastning. När du landat i en avvägning som passar just dig kan våra förvaltare, om du väljer det, hjälpa till med att säkerställa att dina investeringar presterar så bra som möjligt givet förutsättningarna.

Vi justerar alltid vårt agerande efter dina önskemål och efter hur pass aktiv roll du själv vill ta. Vi erbjuder både förvaltning diskretionärt och på rådgivningsbasis. Kanske kan det vara ett beslut som gör att du sover bättre och att du framöver kan följa marknadens svängningar med ett större lugn.

MAGNUS JOHANSSON
Direktör Ålandsbanken Sverige

FAKTA

Ålandsbanken i siffror

9 776 m€
i aktivt förvaltad kapital 2023.

61,7 m€
var rörelseresultatet 2023.

574 000€
delades i år ut till projekt
som främjar Östersjöns tillstånd.

Ålandsbanken Kort Företagsränta

utsågs av Refinitiv Lipper till
bästa fonden i sin kategori
i Norden 2023.

REDAKTION

Ålandsbanking utges av Ålandsbankens filial
i Sverige, Stureplan 19, 108 81 Stockholm.

Stockholm 08 791 47 20
Göteborg 031 333 45 00
Malmö 040 600 21 00

Chefredaktör Therese Nordenberg
E-post therese.nordenberg@alandsbanken.se
Ansvarig utgivare Magnus Johansson
Redaktionell produktion Birdh
Art direction 25AH
Omslagsfoto Johan Lindskog
Tryck Åtta 45 Tryckeri, Järfälla

www.alandsbanken.se

THERESE NORDENBERG
Chefredaktör

Nummer 1

Vår/sommar 2024

INTERVJU

SHERVIN RAZANI

En otålig och rastlös själ som samtidigt helst satsar långsiktigt i sina bolag. Möt draken Shervin Razani.

38 Q&A

”Du ska ha ett affärsmannaskap som skapar trygghet hos dem som investerar.”

6 | KORTHET

SIGNALER

Lyckliga nordbor, uppsving för diskret lyx, globala hot på kort och lång sikt och tre bra skäl för att upprätta äktenskapsförord.

8 | UPPLIVNING

MÖT HAVETS GIGANTER I SOMMAR

Tall Ships Races är tillbaka i Östersjön. I gästhamnen Mariehamn pågår förberedelserna inför årets största fest för fullt.

11 | INNOVATION

I HALVLEDARNAS GREPP

De finns överallt, men endast några få aktörer kan tillverka dem. Därför skapar halvledare geopolitisk storm.

18 | TRYGGHET

SÅ BLIR DU SVÅRLURAD

Bedrägerierna fortsätter att öka. Vi listar fem vanliga sätt som bedragarna försöker lura dig och hur du skyddar dig mot dem.

ÖSTERSJÖPROJEKTET

MOT HÅLLBAR SJÖFART

Koldioxidneutralitet år 2050 är målet. Den gröna omställningen på sjön drivs av forskning kring nästa generations bränslen.

20

23

COACHEN

FÖRBERED EN GENERATIONSVÄXLING

Planering i god tid och kommunikation inom företagarfamiljen är viktiga nycklar när nästa generation ska ta över.

30 | HÄLSA

TA LJUSET PÅ ALLVAR

Vad säger forskningen om ljuset betydelse för hur vi mår? Hur mycket ljus behöver vi och hur påverkas vi av olika typer av ljus?

Alltid i Ålandsbanking

32 | MARKNADSKRÖNIKA, NIKLAS WELLFELT

36 | TIPS OCH NYHETER FRÅN ÅLANDSBANKEN

38 | Q&A, LENA JONSSON NÄSLUND, ENTREPRENÖR

Innehållet i denna trycksak utgör allmän information och inte finansiell rådgivning till enskild person. Även om Ålandsbanken har strävat efter att verifiera informationen kan det inte garanteras att denna i alla avseenden är korrekt, fullständig eller rättvisande. Informationen tar inte hänsyn till enskild persons specifika ekonomiska eller skattemässiga situation. Finansiell rådgivning bör sökas från kvalificerad rådgivare innan någon konkret transaktion genomförs eller handling vidtas. Alla prognoser är förenade med osäkerhet och det faktiska utfallet kan bli ett annat än prognosen. Värdet på finansiella instrument kan variera och reduceras och för vissa även bli negativt. Ålandsbanken friskriver sig från ansvar för samtliga skador och förluster, såväl direkta som indirekta, som kan uppstå i anledning av informationen. Informationen är skyddad av upphovsrätt och får inte utan Ålandsbankens tillstånd kopieras, distribueras eller publiceras. Tvister i anledning av informationen ska prövas enligt svensk rätt av svensk domstol exklusivt.

TIPS

UTBLICK

Från AI-driven språkhjälp och middagar i rymden till hållbar möbeldesign och utställning med nordbon i centrum.

34

INSIKT

BLICKAR MOT BÄTTRE BUBBLOR

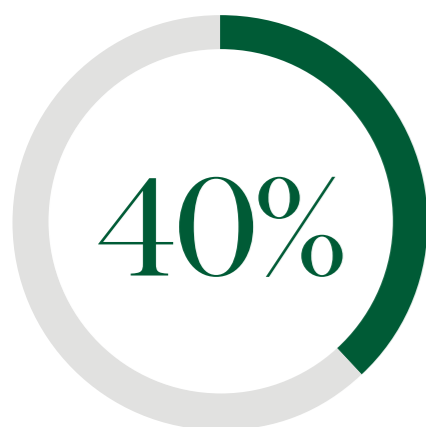
Småskaliga odlare utmanar jättarna i Champagne. Ekobubbel har blivit hett bland samlare.

26

DISRUPTIV FÖRÄNDRING

40 PROCENT av jobben runt om i världen kan komma att påverkas av artificiell intelligens (AI). Det är en trend som sannolikt kommer att medföra ökad produktivitet och högre tillväxt – men som också riskerar fördjupa ojämlikheten i världen, rapporterar Internationella valutafonden (IMF).

Källa: IMF

VÄLMÅENDE

NORDBOR SKATTAR SIG LYCKLIGA

VILKET LAND HAR VÄRLDENS

lyckligaste befolkning? Svaret är Finland, som för sjunde året i rad placerar sig på första platsen, enligt World Happiness Report. Norden rankas överlag högt. Finland följs nämligen på topplistan av Danmark, Island och Sverige.

Rankingen baseras inte på traditionella mått som BNP utan låter människor i världens länder själva sätta betyg på hur nöjda de är med sin livssituation.

"Det finns ingen plan B. Plan B är att lyckas med plan A."

Arnold Schwarzenegger i sin bok Gör nytta: Sju verktyg för livet.

DISKRET LYX SOM SÄLJER

TV-SERIEN SUCCESSION gav ett uppsving för lyxmode utan synliga logotyper – på engelska kallat quiet luxury. Enligt CNBC gick det 23 procent bättre för modehus inriktade på denna typ av nedtonad lyx under 2023.

Det märks även på börserna där företag som Brunello Cucinelli och Hermes belönats med kursuppgångar, medan investerare haft en svalare inställning till varumärken som Gucci och Burberry, som anses vara mer "högljuda".

Källa: CNBC

FOTO: PACPOD/BAUER-GRIFING/GETTY IMAGES

90 miljoner

Så många människor uppskattas det bo längs det sammanlagda avrinningsområdet till Östersjön.

Källa: WWF

2,2 miljarder

aktiva Apple-produkter finns det i världen.

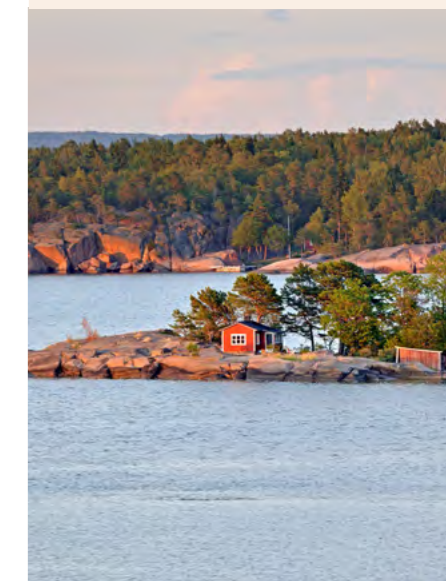
Det är en ökning med 200 miljoner sedan förra året. Allt enligt Apples egna beräkningar som de släppte i februari 2024.

SUPERVALÅRET

TRÅNGT KRING VALURNORNA

76 LÄNDER VÄNTAS hålla val under 2024 i det som kallas för ett supervalår. 43 av dessa räknas bli fria och demokratiska. Under året röstar människor i åtta av tio av världens mest befolkade länder. Sammanlagt berörs nära hälften av världens befolkning.

Källa: Economist

3 SKÄL ATT SKRIVA ÄKTENSKAPSFÖRORD

1 ÄKTENSKAPSFÖRORDET skyddar dig och din partner vid separation eller dödsfall.

2 DET GER DIG och din partner skydd av personlig egendom som till exempel ett företag eller föremål med affektionsvärde.

3 DET GÖR DET LÄTTARE att bevara arv och gåvor så att det förblir i familjen om äktenskapet skulle upplösas.

ATT TA UPP ÄKTENSKAPSFÖRORD när ni planerar att gifta er, gör att ni lättare kan prata om ekonomin tillsammans och det är ofta ett sunt sätt att starta äktenskapet på för att bygga en stabil grund för er framtid tillsammans.

Som Premium- och Private Banking-kund har du tillgång till familjejuridisk rådgivning för att diskutera just din ekonomiska trygghet och vad du behöver tänka på. Kontakta din personliga rådgivare på Ålandsbanken för mer information.

"Bygg en stabil grund för er framtid tillsammans."

GLOBALA RISKER

WORLD ECONOMIC FORUM har låtit 11 000 företagsledare och 1400 experter på riskanalys rangordna de största globala hoten de kommande åren. Här är de främsta hoten:

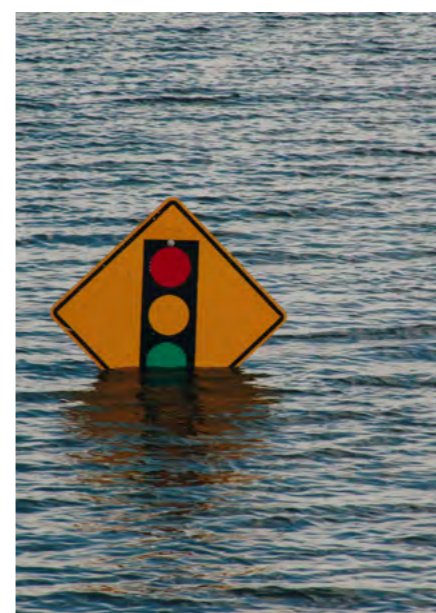
På kort sikt (inom 2 år)

1. Desinformation
2. Extremväder
3. Polarisering inom samhällen

På längre sikt (inom 10 år)

1. Extremväder
2. Kritisk förändring av jordens sammanhängande klimatsystem
3. Förlust av biologisk mångfald och kollaps i ekosystem

Källa: WEF Global Risk Report 2024

Havets vackra jättar

Upplev Tall Ships Races i sommar! Tävlingen besöker sex värdhamnar i tre länder runt Östersjön. På Åland planeras för fyra dagars festival-rya i Mariehamn till kulissen av världens mäktigaste segelfartyg.

TEXT HENRIK LINDSKOG
FOTO SAIL TRAINING INTERNATIONAL

DET SOM SKULLE BLI en majestätisk svanesång för slutet av en era, markerade i stället upptakten till ett av världens största och mest populära internationella årliga evenemang. När The Tall Ships Races anordnades för första gången 1956 hade de motordrivna skeppen sedan länge kommit att dominera haven. Ångdriftens överlägsenhet inom både resande, frakt och krigföring på sjön blev inte minst tydlig under andra världskriget. "The age of sail" (segelfartygens tid) var förbi och det skulle uppmärksammas med en vänskaplig regatta för unga kadetter, från Torquay på Englands sydkust till Portugal.

Men upplevelsen när ett tjugotal av världens främsta råriggare låg ankrade sida vid sida var något alldeles extra. Den första tävlingen blev en mycket större publiksuccé än arrangörerna kunde förutspå och planeringen för kommande evenemang inleddes direkt. Numera arrangeras Tall Ships Races årligen i europeiska vatten med nya gästhamnar varje gång. Ofta deltar upp emot 100 fartyg från hela världen i olika storleksklasser.

GEMENSKAP OCH UTVECKLING

Redan från starten har Tall Ships Races handlat om mer än tävling och vackra fartyg. För att få delta måste minst hälften av besättningen på fartyget utgöras av trainees mellan 15 och 25 år. Tjejer och killar helt utan seglingserfarenheter kan söka trainee-plats på fartygen under en eller flera av tävlingens delsträckor. Bakom arrangementet står Sail Training International som verkar för att ge möjligheter till ungdomar med olika social och kulturell bakgrund. Organisationens arbete för internationella relationer, vänskap, samarbete och utveckling för unga nominerades till Nobels fredspris 2007.

TILLBAKA I ÖSTERSJÖN

I år är Tall Ships Races tillbaka i Östersjön, med start 27 juni i Klaipėda, Litauen och sedan seglatser via Helsingfors, Tallinn, Åbo och Mariehamn. Målgången blir i polska Szczecin i början av augusti.

Efter att pandemin satte käppar i hjulet för evenemanget 2021 är förberedelserna äntligen igång i Mariehamn. I skrivande stund är 60-talet fartyg anmälda att ankra i Västerhamn.

Bland jättarna i A-klassen finns bland andra den 88,5 meter långa Cisne Branco ("Den vita svanen") från Brasilien och det

"Årets största fest planeras under fyra maxade dagar."

vackra skolskeppet Guayas från Ecuador. Årets största fest planeras under fyra maxade dagar, förklarar Pia Nyberg som är projektledare för arrangementet på Åland.

– Att vara värdhamn innebär så mycket. Vi tar emot uppåt 2 000 besättningsmedlemmar från hela världen och skapar olika events för och tillsammans med dem.

Det blir också folkfest för alla ålänningar och turister med musik, parad, mat och dryck, och vi planerar för massor av aktiviteter för både barn och vuxna.

Festivalområden skapas längs Sjöpromenaden och Pommernkajen med eventområden i Engelska Parken, Badhusparken och Esplanaden. Bland årets värdhamnar är Mariehamn minst till ytan, men det tror Pia Nyberg är till fördel för både besökare och besättningarna.

– Det blir en unik intimitet här. I Marie-

Värdhamnar 2024

27–30 JUNI
Klaipėda, Litauen

29 JUNI–6 JULI
Helsingfors, Finland

11–14 JULI
Tallinn, Estland

18–21 JULI
Åbo, Finland

24–27 JULI
Mariehamn, Åland

2–5 AUGUSTI
Szczecin, Polen

hamn är det nära till allt, du kan gå överallt och evenemanget kommer att prägla hela staden. Sen har vi ju sjöfarten i blodet här på Åland med väldigt engagerade volontärer och besökare under de här dagarna.

UPPLEV LIVET OMBORD

Organisationen kring Tall Ships Races bygger till stor del på ideellt arbete och sponsorskap. För besökare är det fritt inträde till hela festivalområdet med direkt närhet till båtarna, många av fartygen har "open ship"-tider med möjlighet att uppleva livet ombord.

– Det går också att boka privata däckevent eller seglingar under några timmar, för exempelvis företagsevenemang eller privata fester, säger Pia Nyberg.

För näringslivet och turismen skapar Tall Ships Races en välförtjänt boost, självklart för hotell- och restaurangnäringen men också för mindre aktörer. I det stora festivalområdet ges plats för handlare till en förhållandevis låg hyra.

– Förutom musik, lek, mat och dryck blir det allt från loppisporstlin till lokalt hantverk. Vi vill visa upp hela bredden av vad Åland har att erbjuda.

Gå med i Åland Tall Ships Club

Ett kul sätt för företag eller föreningar att både stötta och engagera sig i Tall Ships Races är Åland Tall Ships Club. Ett medlemskap kostar 950 euro och ger, förutom möjligheten att använda Tall Ships Races i sin marknadsföring, tillgång för medlem och fem gäster till en exklusiv lounge och restaurang på eventområdet.

Ett minne för livet. Hälften av besättningen på fartygen är ungdomar med traineeplats.

Unika möten. På många fartyg går det att hyra tider för privata däckevent.

"I Mariehamn är det nära till allt, du kan gå överallt och evenemanget kommer att prägla hela staden."

Ålandsbanken en del av Tall Ships Races

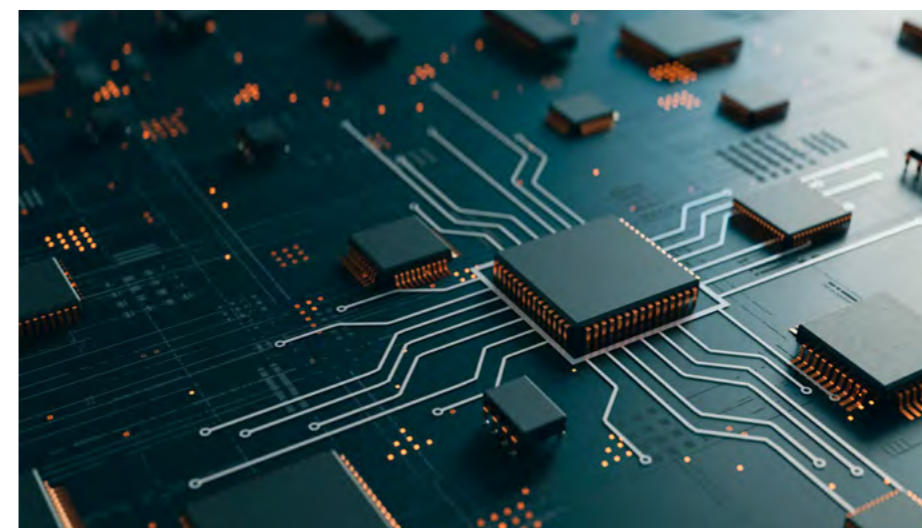
Ålandsbanken är nyckelsponsor för Tall Ships Races i Mariehamn och stöttar tävlingens arbete för att främja maritim kunskap och historia, internationella relationer och ungdomars utveckling.

Därför pratar alla om halvledare

De är nödvändiga för att få vår digitala vardag att fungera, men svåra att tillverka. Med endast några få producenter i världen har halvledarna blivit geopolitisk hårdvaluta.

TEXT RICHARD SIGRAY

DU HITTAR DEM i allt från mobiltelefoner och datorer till diskmaskiner och bilar. Vi pratar om integrerade kretsar, eller mikrochips som de också kallas, vilka i sin tur innehåller massvis med halvledare. Transistorer är exempel på sådana halvledare. De genererar de ettor och nollor som är nödvändiga för att göra komplexa beräkningar och lagra stora mängder data i vår allt mer digitaliserade värld.

När du greppar din mobiltelefon håller du över 15 miljarder transistorer i din hand. Varje transistor är mindre än ett virus.

TAIWAN TAR LEDNINGEN

Halvledarnas historia tar sin början i 1950-talets Silicon Valley i Kalifornien. Drivande i utvecklingen var det amerikanska försvarset som behövde mindre komponenter till sina missiler.

Ingenjören Gordon Moore hävdade i en artikel 1965 att varje eller vart annat år skulle antalet transistorer som får plats på ett chip fördubblas. Han har haft rätt hittills och hans förutsägelse kallas därför för Moores lag.

Moore grundade företaget Intel som länge var världsledande i att tillverka mikrochips och processorer. Men den amerikanska

dominansen bröts 1987 när företaget TSMC startades i Taiwan. Deras radikala idé var att enbart tillverka chippen och inte slutprodukterna. Det blev en enorm succé. I dag kontraktstillverkar TSMC över 90 procent av världens mest avancerade chips i sina fabriker i Taiwan.

KAPPLÖPNING MELLAN STORMAKTER

I takt med ökad spänning mellan USA och Taiwan på ena sidan och Kina på den andra, har halvledarna blivit en strategisk bricka i världspolitik. Kinas teknologi anses ligga cirka fem år bakom Taiwans, trots att de spenderar miljardbelopp varje år på att försöka komma ifatt. USA blockerar samtidigt export av de mest avancerade halvledarna till Kina.

Allt fler oroas för vad som skulle hända om fabriker i Taiwan slogs ut. Chris Miller, historiker och författare till boken *Chip War*, konstaterar att det i så fall skulle ta minst tio år för halvledarindustrin att komma tillbaka till sin nuvarande nivå. För att gardera sig satsar USA stort för att bygga upp en inhemsk industriell kapacitet.

Det är inte för inte som halvledarna kallas för den nya oljan.

HALVLEDARINDUSTRIN

Viktiga spelare

TSMC

Ledande tillverkare i Taiwan, grundad av Morris Chang, som på 1980-talet förbigicks som tilltänkt vd för Texas Instruments.

SAMSUNG

Viktigaste tillverkaren av avancerade halvledare efter TSMC.

INTEL

Pionjären som idag försöker komma ifatt de andra.

ASML

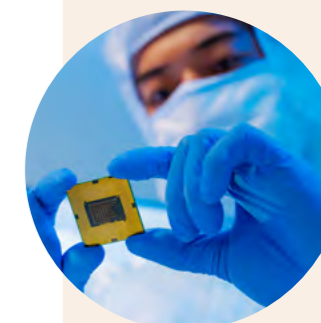
Holländskt företag som tillverkar maskinerna som genom extrem ultraviolett litografi producerar de mesta avancerade mikrochipsen. Har 100 procent marknadsandel.

NVIDIA

Designar och säljer grafikort som är hett efterfrågade av AI-företagen.

THE CHIPS AND SCIENCE ACT

Federalt program i USA omfattande 52,7 miljarder dollar för att lyfta tillverkningen av mikrochips i landet.

En rastlös själ som bygger långsiktigt

Där många investerare har försäljning och snabb exit i sikte väljer han att bygga framgång genom ett mer långsiktigt företagande. Och det trots att superentreprenören och Draknästet-kändisen Shervin Razani beskriver sig själv som en otålig vinnarskalle.

TEXT OSKAR HAMMARKRANTZ FOTO JOHAN LINDSKOG

SERIENTREPRENÖREN Shervin Razani tar emot på sitt kontor på Biblioteksgatan i Stockholm, med utsikt från första parkett över Stureplan. Oklanderligt klädd i kostym, som alltid.

En snabb bildgoogling visar flera hundra bilder på entreprenören i just kostym. Endast två i tröja.

– Ja, jag gillar kostym, säger han kortfattat. Brittiskt kanske? Till och med Saville Row?

– Nej, jag kör den italienska stilen Cornelianani är ju mitt favoritmärke. Canali ett annat. Och ibland kan det vara från en skraddare.

Shervin Razani har totalt startat sex bolag i sex olika branscher. Bolagen omsätter idag ungefär 500 miljoner och har cirka 400 anställda. Avyttrade är apotek och spar- och pensionsrådgivningsföretag. Hjärtat är fortfarande Jurek, rekryterings- och bemanningsbolaget han startade redan 2006. Idén till Jurek fick Shervin när han under sin studietid på Stockholms universitet började hyra ut studiekamrater till olika uppdragsgivare inom ekonomi och juridik.

– Mitt mål med Jurek är att organiskt komma upp till en miljard i omsättning inom fem år.

Ordet organiskt är i meningen ovan värt att lägga lite extra vikt vid. Shervin är nämligen känd för just organisk tillväxt framför tillväxt genom förvärv.

– Jag har inget emot förvärv, dyker ett bra läge upp så tvekar jag inte. Förra året förvärvade vi till exempel konkurrenten Hammer & Hanborg. Men om man jämför med fotbollen, det är ju roligare att nå framgång genom egna produkter än att man köper in färdiga toppspelare.

BRINNER FÖR FOTBOLLEN

Shervin använder sig mer än gärna av fotbollsmetaforer. De dyker upp när det pratas om att bygga team, att ha vinnarskalle, förvärv och så vidare. Och onekligen ligger fotbollen honom varmt om hjärtat.

– Jag tror fortfarande att jag ska bli fotbollsproffs, säger han och skrattar.

”Jag tror fortfarande att jag ska bli fotbollsproffs.”

”Jag kan brottas med mig själv, men det innebär inte att rastlösheten tar över eller tålmodet tryter.”

Som junior spelade han offensiv mittfältare i AIK, ”otroligt bollbegåvad” i eget tycke, och som senior spelade han i Råsunda IS och IFK Sundsvall. Som högst nådde han en position som motsvarar nuvarande division 1, innan universitetsstudierna gjorde satsningen omöjlig.

Shervins bolag

Jurek

Bemannings- och rekryteringsbolag
Omsättning: Cirka 650 miljoner kronor

Life Event

Eventbyrå
Omsättning: Cirka 75 miljoner kronor

Arya Invest

Investmentbolag
Omsättning: Cirka 40 miljoner kronor

Novi Resort

Hotell
Omsättning: Cirka 30 miljoner kronor

Förutom ett engagemang i lokala klubben IFK Stocksund håller sig dock Shervin medvetet borta från att investera i idrotten.

– Ibland är det faktiskt nästan en nackdel att vara för passionerad. För oftast är det passionerade människor som har tendenser att göra sämre affärer. Se på alla duktiga konstnärer och artister som brinner för det de gör, ofta har de svårt med den affärsmässiga biten, eftersom passionen kan komma i vägen för rationella beslut. Så jag vet inte hur bra jag skulle vara på att göra affärer i fotboll.

– Det är bara att titta på hur många talanger vi säljer just nu till utlandet. Sverige ligger lite efter andra länder, men jag tror bara att det är tidsfråga innan fler riskkapitalbolag inom sports management tittar mer på den svenska marknaden.

Annars är det faktiskt inte så noga för Shervin vilken sektor han investerar i.

– Jag tittar på entreprenören snarare än sektorn eller produkten. Det är klart att det måste finnas en marknad, men det är entreprenören och teamet som gör skillnaden.

BYGGER BOLAG LÅNGSIKTIGT

Bolaget Jurek har hunnit fylla arton år, och hans näst största, eventbyrån Life Event, firar 16 år i år. Med andra ord är långsiktighet viktigare än, som många unga entreprenörer drömmer om, en snabb exit som fyller på bankkontot.

– Min filosofi är att man ska äga bolagen och få dem att överleva i all evighet. Och jag tror att man fattar betydligt bättre beslut för bolaget om man sätter det främst och inte sig själv. Visst kan man bygga upp ett företag för en exit. Men då tror jag inte att man fattar rätt beslut. Det är bara att se på hur många förvärv som blir bra om entreprenörerna har haft försäljning i sikte. Jag tycker att en entreprenörs uppgift är att se till att driva bolaget som att det har ett evigt liv.

2016 startade Shervin hotellet Novi Resort på Gotland, ett bolag som därmed funnits åtta år i portföljen. Man skulle lätt kunna tro att tålmodighet är en av entreprenörens starkaste egenskaper. Men det är precis tvärtom.

– Jag är jätteotålig. Och rastlös. Men jag tycker att många lite för lättvindigt drar kortet att de inte är några förvaltare. Alltså att de är duktiga på att komma på nya idéer men inte har förmågan att skapa tillväxt över tid. Många gör första fasen i bolagsbyggandet, man får fram en produkt som många vill ha och man får in de första kunderna. Sedan vill man gärna lämna över till någon annan eftersom man tycker att det börjar bli jobbigt. För mig är det otroligt stimulerande och utmanande att också kunna ta bolaget genom olika faser.

Men det händer förstås att de två motpolerna rastlöshet och långsiktighet krockar med varandra.

PERSONLIGT

Shervin Razani om ...

BALANSEN MELLAN ARBETE OCH FRITID:

– Jag känner aldrig att jag jobbar. Slipsen kanske åker av, men mitt mindset är fortfarande där. Jag kan gå runt på en strand och grubbla över en offert eller något. Det är en livsstil man får om man driver bolag i 20 år som jag har gjort.

ATT VÄLJA BORT:

– Jag skulle inte investera i vapen, porr och gråzonsaffärer. Aldrig i något som skapar elände för människor, hur lukrativt det än skulle vara.

Det låter ju väldigt pretentiöst, men det är inget för mig. Kanske beror det på att jag varit med om krig.

ATT BRINNA FÖR PRODUKTEN:

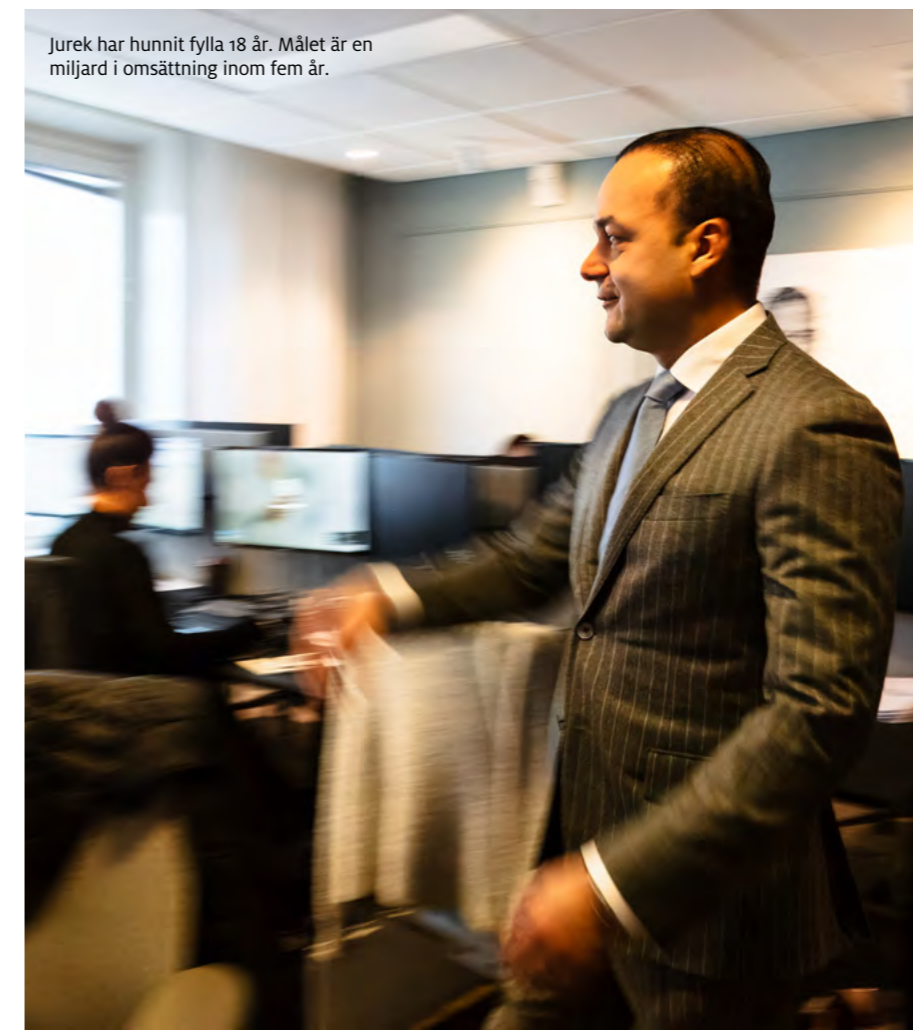
– Oftast är det de tråkiga produkterna som har bäst avkastning. Det som man är passionerad av är väldigt svårt att få lönsamhet i. Jag kan göra något som är skittråkigt som jag inte brinner för, och då kommer säljet in.

ATT VÄLJA BANK:

– Jag vill att min bank ska ha förståelse för affären, att den ska vara närvarande och att man ska kunna hjälpa till när jag behöver det. Och allt det tycker jag att jag får hos Ålandsbanken.

ATT BYGGA TEAM:

– Nu blir det fotboll igen, men ett bra team behöver alla roller och typer, även den där tråkiga mittbacken som knappt kan jonglera två gånger på foten, men gör sin speciella uppgift perfekt.

Jurek har hunnit fylla 18 år. Målet är en miljard i omsättning inom fem år.

”Hellre fel beslut än inget beslut alls”, ett självförtroende Shervin Razani hoppas att även hans medarbetare har.

Att långsiktigt förvalta bolag genom olika faser är både utmanande och stimulerande, menar Shervin Razani.

Att ta plats i Draknästet ger genomslag. Mentorsförfrågningar till Shervin Razani duggar tätt och han får 10–15 pitchar på LinkedIn i veckan.

→ – Jag kan brottas med mig själv, men det innebär inte att rastlösheten tar över eller tålmodet tryter. Jag gillar inte att stå still och fattar kanske en del beslut som jag inte hade gjort vid en grundligare analys. Men jag fattar hellre fel beslut än inget beslut alls. Det självförtroendet vill jag att mina medarbetare också ska ha.

FLYDDE FRÅN IRAN

Shervin Razani föddes i Iran 1978 och flydde till Sverige 1986 under det pågående kriget mellan Iran och Irak. Familjen hamnade först i Husby i norra Stockholm, och därefter i Rinkeby och Sollentuna. Även om barndomen var tuff, såväl ekonomiskt som materiellt är Shervin noga med att lyfta fram att han hade en bra uppväxt.

– Det var inte så att vi inte hade mat för dagen. Mamma hade jobb medan pappa hade det tuffare. Så vi levde på en lön. Ingen bil, inga resor. Vi gick inte på bio. Men det ledde till att jag blev duktig på att skapa mina egna förutsättningar. Jag och mina kompisar delade ut reklamblad innan fotbollsmatcher, vi samlade in kundvagnar och sålde mackor och kokostoppar på Vattenfestivalen, så att man hade lite fickpengar. Och vi lärde oss hur man plankar in på Gröna Lund. Hade jag inte behövt lära mig hur man skaffar sig pengar, hade jag heller inte gjort det.

Shervin vill själv inte riktigt använda ordet klassresa för sin resa från Husby till Biblioteksgatan.

– I Iran hade vi det bra, som många andra som flydde landet under 1980-talet. Sedan fick vi det betydligt tuffare i Sverige. Så jag ser det mer som en comeback. Många som kom hit under Iran-Irak-kriget var högt utbildade och hade god ekonomi. Så man flydde kriget, inte fattigdom eller politiska förföljelser i första hand.

KÄND FRÅN TV

I affärsvärlden har Shervin Razani varit ett bekant namn i många år. Men sedan hösten 2021 har han fått en helt ny kategori kontakter i inkorgen, inte bara affärspitchar, utan också mejl från yngre killar i förorten. Dessutom stiger följarskaran på Instagram stadigt. Hösten 2021 blev Shervin en offentlig person på riktigt när han klev in som en av investerarna i SVT:s program Draknästet.

– Det märks att det ger genomslag. Jag får väldigt många frågor om att vara mentor. Och jag får säkert 10–15 pitchar i veckan på LinkedIn.

Shervin uppskattar att han satsat ungefär

10 miljoner kronor på olika affärsidéer i programmet. Tillsammans med Drak-kollegorna Lena Apler, Jacob de Geer och Jonas Eriksson har han också investmentbolaget Dragon Invest AB.

– Vi kompletterar varandra bra. Vi hörs en gång i veckan. Jag tycker att Lena har en fingertoppskänsla för finans och affärer. Jakob har en väldigt bra big picture-analys och vet hur man skalar upp. Jag måste ge honom att han är vassare än mig när det kommer till digitalisering, tech och internationalisering.

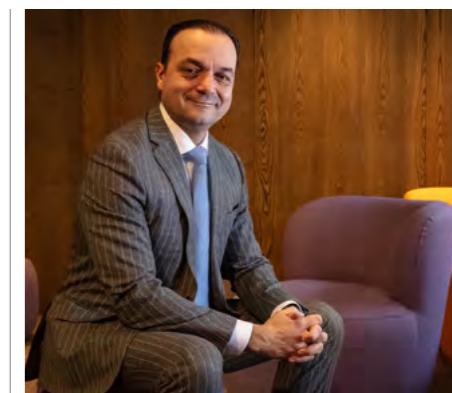
Jonas är kanske den som påminner mest om mig själv, han har den där tävlingsinstinkten. Det är otroligt kul att vinna över honom i sporter.

MÅNGA AVSLUT

Shervin uppskattar att ungefär 70 procent av alla investeringar i tv-rutan faktiskt leder till avslut. En hög siffra jämfört med exempelvis den brittiska förlagan där siffran snarare är runt 40 procent.

– Man måste tänka på att folk blir väldigt stressade i den miljön, så jag brukar ta höjd för att man kan säga något fel och så vidare. Det jag inte accepterar är om man inte är förberedd. Att man bara sitter och hittar på siffror. Det är så otroligt respektlöst,

”Jag fattar hellre fel beslut än inget beslut alls. Det självförtroendet vill jag att mina medarbetare också ska ha.”

I Shervin Razanis investeringfilosofi är entreprenörskapet viktigare än sektor och produkt.

slarvigt och nonchalant.

Shervin Razani sitter vid sitt skrivbord i det egna kontoret i Jureks lokaler på Biblioteksgatan. Han blickar ut över Stureplan, Jaume Plensas svarta staty av ett kvinnoansikte och Sturehofs uteservering.

– Det är lite lustigt. Många frågor om jag känner att jag lyckats för att jag tagit mig hit. Men jag tänker inte så. Jag tänker att jag alltid hört hemma här. Mitt i pulsen, bland drivna och engagerade kollegor. En perfekt plats för en lite rastlös själ. 🇸🇪

Så undviker du fem vanliga bedrägerier

Bedrägerier fortsätter att både öka och utvecklas. Varje år medför dessa brott stor ekonomisk skada och lidande för många individer. Genom att läsa på och veta hur du ska göra för att skydda dig kan du minska risken för att drabbas.

TEXT JULIA LINDSTRÖM ILLUSTRATION JULIA HERMANSSON

I SVERIGE ÖKADE ANMÄLNINGAR av bedrägeribrott med 21,9 procent under 2023 och den största ökningen rörde investeringsbedrägerier, enligt polisen. Eftersom bedragarna hela tiden utvecklar och kommer på nya metoder blir de allt svårare att upptäcka. Men det finns flera saker du kan göra för att skydda dig. Här är fem vanliga bedrägerier.

1 Telefonbedrägeri

Så kan det gå till

Bedragare i dag är mycket skickliga och kan manipulera sitt telefonnummer så att det ser ut att tillhöra din bank, ett företag eller olika myndigheter. Samtalen kan till exempel handla om att personen ringer för att meddela dig om att du vunnit något eller att något akut har hänt med ditt bankkonto som gör att de behöver komma åt ditt konto. Med ny teknik kan bedragare till och med imitera röster.

Så skyddar du dig

Ofta ber bedragaren dig om inloggningsuppgifter till banken eller att du själv ska identifiera dig med BankID – detta för att "hjälpa" dig med det påstådda problemet. Gör aldrig det. Om du känner dig det minsta osäker på ett samtal, lägg på luren och ring upp banken eller polisen.

2 SMS-bedrägeri

Så kan det gå till

Du får ett sms med en uppmaning om att klicka på en länk eller ringa ett telefonnummer. Ofta ser meddelandena trovärdiga ut. Det kan se ut att vara från tandläkaren som vill boka in en undersökning eller information från din bank. Vanligt är också att bedragare sms:ar från okänt nummer och uppger sig vara mottagarens barn som påstår sig tappat bort sin telefon och behöver pengar genom Swish.

Så skyddar du dig

Får du den här typen av meddelande är det viktigt att aldrig klicka på länken eller ringa upp telefonnumret som uppges. Vill du ändå ringa upp exempelvis tandläkaren för att dubbelkolla är det viktigt att du själv söker upp det korrekta numret att ringa. Ett förslag är att införa kodord eller säkerhetsmeningar, vid samtal med släkt och vänner.

3 Hembesök

Så kan det gå till

Det ringer på dörren och utanför står en person som uppger sig för att vara till exempel bud, polis eller fastighetsskötare. Syftet är att komma in i din bostad för att stjäla saker eller komma åt kortkoder eller annan privat information.

Så skyddar du dig

Titta genom dörrögat innan du öppnar, och släpp aldrig in någon okänd. Lämna inte ifrån dig privat information, även om personen uppger sig vara från exempelvis en myndighet. Känns något olustigt, ring en anhörig eller polisen.

4 Investeringsbedrägerier

Så kan det gå till

Du får erbjudande om att investera i något snabbt och enkelt som kommer leda till hög avkastning, exempelvis aktier, kryptovalutor eller företag. Erbjudandet kommer ofta via mejl, telefon eller annonser på nätet och sociala medier.

Så skyddar du dig

Verkar det vara för bra för att vara sant så är det ofta också det. Investera aldrig i något du inte förstår eller i ett företag du inte känner till. Undvik företag utan tillstånd från Finansinspektionen (FI). FI har även en bra varningslista över företag som kan ha varit inblandade i bedrägerier.

Så gör du om du råkat ut för bedrägeri

Många som blir utsatta för bedrägeri känner skam och drar sig för att anmäla det. Men det är viktigt att komma ihåg att vem som helst kan råka ut för det. Kontakta alltid din bank och gör en polisanmälan. Bara genom att anmäla brottet kan du få hjälp.

Vill du veta mer? **Svårlurad!** är ett gemensamt initiativ från Sveriges banker för att sprida kunskap om bedrägerier. Mer information finns på svårlurad.se.

5 Kortbedrägerier

Så kan det gå till

Kortbedrägeri kan gå till på flera olika sätt, till exempel genom att du blir av med ditt kort som någon sedan använder för att betala med eller ta ut kontanter. Men det kan också ske utan att bedragaren fått tag på ditt kort. Då har personen istället fått tag på dina kortuppgifter exempelvis genom dataintrång, nätfiske eller skimming – när kortets information kopieras via utrustning fäst vid en uttagsautomat eller liknande.

Så skyddar du dig

Det finns mycket du kan göra för att skydda dig mot kortbedrägeri. Lämna aldrig ut dina koder och kortuppgifter till någon och spara dem inte på nätet när du handlar. Läs ditt kort för internetköp och öppna det bara när du ska handla.

Kolla ditt konto regelbundet. Aktivera gärna pushnotiser för kortköp i Mobilbanken. Då får du ett meddelande till telefonen varje gång kortet används och kan snabbt upptäcka konstiga transaktioner. Spärra kortet och kontakta din bank direkt vid minsta misstanke.

Vägen till en hållbarare sjöfart

Största delen av all världshandel transporteras sjövägen. Samtidigt genereras stora mängder koldioxidutsläpp. Kan en ny generation bränslen vara lösningen?

TEXT ELLI COLLAN FOTO ESL SHIPPING

ANGFARTYGENS TIDEVARV, som började på 1800-talet, inledde en långvarig era av fossila bränslen inom sjöfarten. FN:s konferens för handel och utveckling (UNCTAD) konstaterar i sin årliga publikation om

sjötransporter att 98,8 procent av världens flotta fortfarande använder fossila bränslen. Sektorn står för cirka tre procent av alla växthusgaser som produceras av människan på jorden.

– Förändringen har gått långsamt. En förklaring är att fartyg utgör stora investeringar som har en lång livscykel, säger Kirsi Ylärinne, Operations and Environmental Director på ESL Shipping.

ESL Shipping är ett finskt rederi, grundat år 1949, med en flotta på över fyrtio fartyg. Det är det ledande torrlastrederiet i Östersjön och opererar även globalt. Sjöfart korsar både internationellt vatten och nationsgränser. Det skapar utmaningar för den gröna omställningen till havs.

– Lokal lagstiftning är ofta lättare att implementera och hantera än internationell

politik där flera hundra olika aktörer berörs, konstaterar Kirsi Ylärinne.

REGLERINGAR FÖRÄNDRAS

Europeiska unionen har med kraft drivit flertalet frågor som rör utsläpp. Sjöfarten påverkas särskilt av EU-kommissionens tre initiativ, det vill säga direktivet om handel med utsläppsrätter till sjöss och energiskattedirektivet samt den så kallade FuelEU Maritime-förordningen, som träder i kraft 2025 och styr användningen av mer förnybara och utsläppsnåla bränslen inom sjöfarten. För närvarande är tillgången på dessa bränslen mycket begränsad.

Även Internationella sjöfartsorganisationen IMO har skapat gemensamma riktlinjer för genomförandet av utsläppsminskningar.

Sjöfarten är i stort behov av reglering, eftersom det är det enda rätta sättet att styra den gröna omställningen. Samtidigt är den pågående regleringen också en av utmaningarna med omställningen.

– Många aktörer vågar inte fatta investeringsbeslut, eftersom regleringspolitiken som fortfarande är under utveckling inte ger en tillräckligt långsiktig bild av framtiden, konstaterar Kirsi Ylärinne.

”Det är bränslet som i slutändan avgör den här matchen.”

Kirsi Ylärinne, ESL Shipping

Herkko Plit, P2X Solutions

MOT KOLDIOXIDNEUTRALITET

Det är först under detta årtusende som man på allvar har börjat diskutera utsläppen från sjötransporter. Målen är desto mer ambitiösa, eftersom sektorn strävar efter att uppnå koldioxidneutralitet senast 2050.

Ylärinne anser det inte som ett omöjligt mål. – ESL Shipping har till exempel engagerat sig i det internationella Science Based Targets-initiativet. Vi strävar efter att vara koldioxidneutrala redan 2040. Vi använder redan nu biobränslen och har investerat i fartygsteknik som minskar utsläppen.

Hon menar att förutom moderna fartyg krävs vägledning på nationell nivå, klargörande av ansvar och rollfördelning, en fungerande infrastruktur för bränsledistribution och effektivare logistik.

Men den största påverkan, enligt Kirsi Ylärinne, är det som får fartygens motorer att mullra.

– Det är bränslet som i slutändan avgör den här matchen.

CIRKULÄR EKONOMI

En renare framtid för sjöfarten kommer sannolikt att hittas i e-bränslen som produceras med hjälp av elektrisk energi, såsom e-metan, e-metanol och e-ammoniak.

P2X Solutions, som är en pionjär inom vätgas, fick under åren 2022 och 2023 finansiering ur Ålandsbankens Östersjöprojekt för sina forskningsprojekt SH2ORE och SH2ORE II. Syftet är att undersöka värdekedjorna för koldioxidsnåla bränslen i Östersjön och att presentera strategier för hantering och användning av sådana bränslen i hamnmiljöer.

– Projekten har tydliggjort vad för slags ramvillkor och önskemål sjötransportaktörerna har med hänsyn till den gröna omställningen, säger Herkko Plit, vd för P2X Solutions.

Förväntningarna på den nya generationens bränslen är höga, men även de har sina egna utmaningar. Till exempel ammoniak är visserligen miljövänligt, men giftigt för människor och utmanande att hantera, särskilt i passagerarhamnar.

P2X Solutions bygger för närvarande Finlands första produktionsanläggning för grönt väte i industriell skala i Harjavalta. I framtiden kommer man även att bygga en produktionsanläggning i Joensuu, där man förutom grön vätgas kommer att producera syntetiska bränslen.

Projektet sker i nära samarbete med kraftbolaget Savon Voima. Nyckelordet är

cirkulär ekonomi.

– Vätgas produceras med hjälp av förnybar energi från vatten genom elektrolys. Produktionsprocessen genererar spillvärme som kommer att utnyttjas i Savon Voimas fjärrvärmesystem, säger Herkko Plit.

Från Savon Voimas biokraftverk fångar P2X:s produktionsanläggning upp den koldioxid som genereras, som i sin tur används för att producera syntetiskt bränsle.

VAL FÖR FRAMTIDEN GÖRS IDAG

Herkko Plit själv tror på den rent brinnande och biologiskt nedbrytbara metanolens överlägsenhet som en del av lösningen på problemet med utsläpp från sjötransporter. Jämfört med till exempel metan är metanol ett effektivt bränsle även på långa sträckor.

– Vi förhandlar för närvarande om konkreta avtal med ett antal olika parter.

Det finns intresse, men Herkko Plit inser svårigheten med långsiktiga investeringsbeslut som även Kirsi Ylärinne nämnde.

– Men faktum är att den gröna omställningen kommer att ske på ett eller annat sätt. Regleringen kommer att stramas åt avsevärt under 2030-talet.

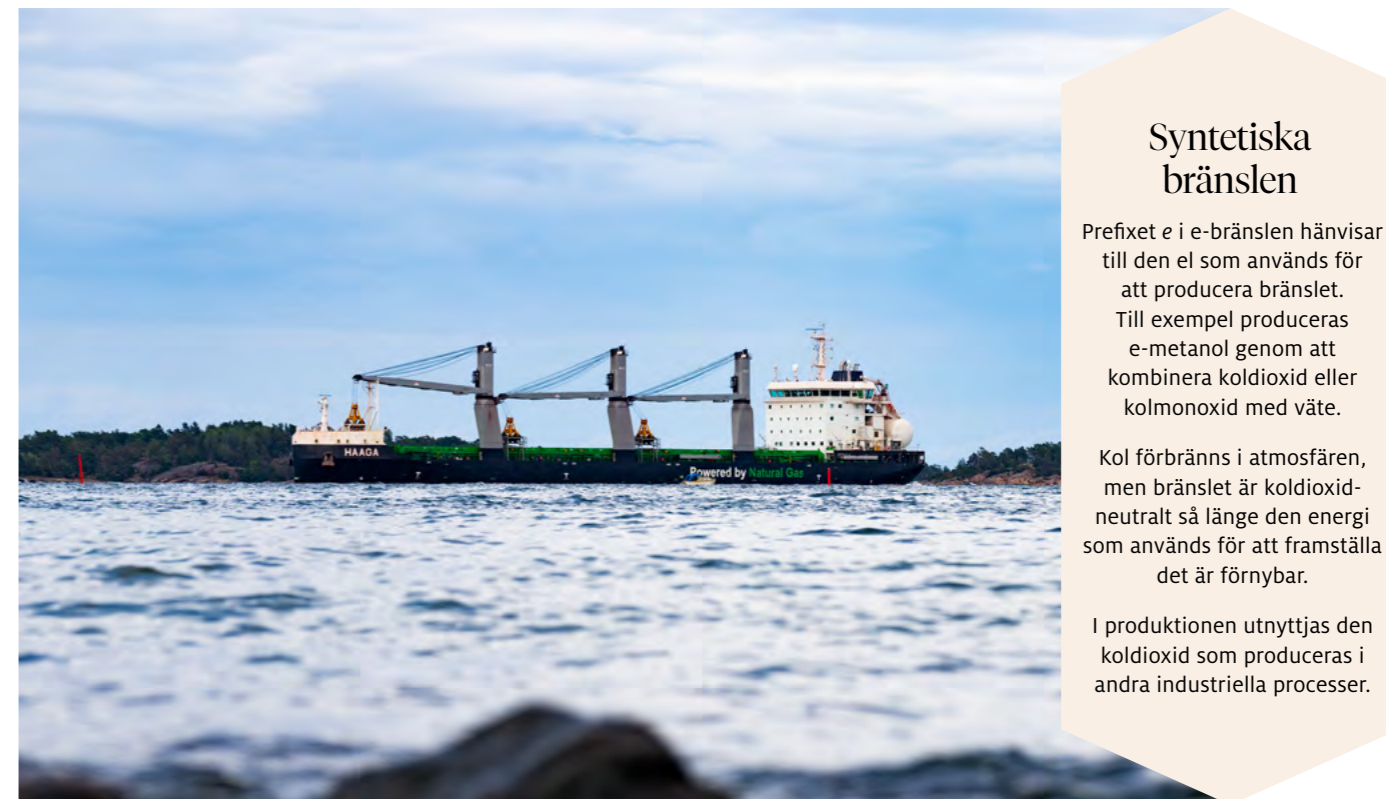
Vinnarna kommer att vara de som rör sig mot den redan nu, säger han.

Syntetiska bränslen

Prefixet e i e-bränslen hänvisar till den el som används för att producera bränslet. Till exempel produceras e-metanol genom att kombinera koldioxid eller kolmonoxid med väte.

Kol förbränns i atmosfären, men bränslet är koldioxidneutralt så länge den energi som används för att framställa det är förnybar.

I produktionen utnyttjas den koldioxid som produceras i andra industriella processer.

Både oro och ljusglimtar i Kinas utveckling

Christer Ljungwall är forskare vid Göteborgs universitet och har tidigare varit bland annat tekniskt-vetenskapligt råd vid svenska ambassaden i Peking. Han har skrivit flera böcker och spenderat över 20 år i Kina. För Ålandsbanking ger han sin syn på ekonomin i Kina och det geopolitiska läget i regionen.

HUR SER DU PÅ KINAS UTVECKLING JUST NU?

– Grunden för Kinas tillväxt är bräcklig. Även om inga kriser inträffar kommer ogynnsam demografi, höga skuldnivåer och ett ineffektivt finansiellt system att begränsa tillväxten. Men om regeringen spelar sina kort rätt kan man tänka sig en mer gynnsam framtid för den kinesiska ekonomin med måttlig tillväxt som är mer hållbar ur ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv.

VAD ÄR PROBLEMET MED KINAS FASTIGHETSSEKTOR?

– Ett stort utbud och fallande fastighetspriser har lett till ekonomiska svårigheter för många fastighetsbolag. Detta gäller även de finansiella institutioner som stått för krediterna. Men en systemisk härdsmlä-

ta ligger inte i korten. De stora kinesiska bankerna är under statlig kontroll och kan förse företag i kris med nya krediter, även om det bara är att skjuta problemen framåt.

HUR SER DU PÅ SPÄNNINGEN MELLAN KINA OCH USA/TAIWAN?

– Allvarligt! Spänningarna fortsätter att öka, vilket påverkar globala handels- och investeringsbeslut under lång tid framåt. Mitt i detta växer det fram en taiwanesisk identitet, skild från fastlandet och med nya lojaliteter. Det här kan leda till en direkt konflikt mellan USA och Kina. En invasion av Taiwan är dock osannolik på kort sikt.

SPELAR UTGÅNGEN I DET AMERIKANSKA PRESIDENTVALET ROLL FÖR RELATIONERNA?

– Ja, men kanske ändå inte. Donald Trumps uppskrivade retorik mot Kina, inklusive löftet att eskalera handelskriget länderna emellan, gör det lätt att tro att kinesiska ledare skulle föredra president Joe Biden. Samtidigt är de kinesiska ledarna väl medvetna om att förbättrade relationer med Washington ligger en god bit bort.

Christer Ljungwall

”Grunden för Kinas tillväxt är bräcklig.”

Tre nya jurymedlemmar till Östersjöprojektet

Genom Östersjöprojektet ges finansiellt stöd till projekt som verkar för att förbättra Östersjöns tillstånd. Tre nya jurymedlemmar har rekryterats och kommer att spela en viktig roll i att fördela nya medel till aktuella och potentiellt inflytelserika idéer – både på kort och lång sikt. Ålandsbanken har stöttat miljöprojekt sedan 1997 och lanserade Östersjöprojektet 2015.

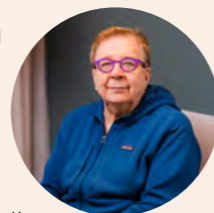
MARI PANTSAR

Docent med lång erfarenhet av clean tech och bland annat arbete vid stiftelsen Sitra. Hon har följt Östersjöprojektet länge och är entusiastisk över sin nya roll som jurymedlem. – Det som jag särskilt gillar med Östersjöprojektet är att man inte starkt begränsar vilka projekt som kan ansöka om finansiering. Det möjliggör också nya innovationer och att hitta helt nya infallsvinklar, säger Mari Pantsar.

MARKKU OLLIKAINEN

Professor emeritus, forskningsledare och fram till slutet av 2023 ordförande för Finlands klimatpanel. – Övergödning har varit ett av Östersjöns största problem under hela min trettioåriga forskarkarriär. Det skulle vara fantastiskt att se nya innovationer för att lösa det, säger Markku Ollikainen.

MIKKO KOSKINEN

Serieentreprenör och grundare av det prisbelönta Kyrö Distillery och Nemo Seafarms – som fokuserar på regenerativt vattenbruk. – Det som jag ser särskilt fram emot som jurymedlem är att få utnyttja det jag redan kan, samt att lära mig nya saker av både mina kollegor i juryn och av dem som ansöker om finansiering, säger Mikko Koskinen.

Dags för nästa generation

En generationsväxling kommer sällan utan utmaningar – men genom att planera och börja i tid kan du undvika de största fallgroparna.

TEXT LOVISA OLAI ILLUSTRATION BJÖRN ÖBERG

Är du redo att lämna över till nästa generation? →

PLÖTSLIGT ÄR den här – dagen då du känner att det är läge att ta ett steg åt sidan. Det är dags att lämna över till nästa generation. Insikten har kanske kommit smygande, en dag måste företaget överlämnas till någon annan. Ibland handlar det om att låta nästa generation ta över, ibland om ett externt ägarskifte.

Genom att planera och göra rätt saker vid rätt tidpunkt har du möjlighet att stärka ditt företags förutsättningar och bygga en stabil grund för både kontinuitet och tillväxt. Och inte minst skapa så bra förutsättningar som möjligt för nästa generations ledarskap.

– Ett generationsskifte i ett familjeföretag väcker en rad olika juridiska frågeställningar, men det är också mjuka värden och känslor involverat i ett sådant beslut. Därför är det viktigt att ta ett helhetsgrepp som innefattar de ekonomiska, juridiska och de familjemässiga aspekterna, säger Fredrik Benson som är finansiell planerare på Ålandsbanken.

BÖRJA I TID

Fredrik Benson berättar att det viktigaste rådet han kan ge är att börja planera i tid.

– Ett lyckat generationsskifte tar oftast mellan ett och tre år, kanske till och med längre, men många tror att det räcker med att prata igenom det över en söndagsmiddag. Vid ett ägarskifte måste du ta hänsyn till allas viljor, behov och kunskap – och det tar betydligt längre tid än så. →

De senaste åren har regelverket för att överlåta företag inom familjen blivit mer gynnsamma.

KÄNDA GENERATIONSSKIFTEN I SVERIGE

IKEA

INGVAR KAMPRAD (FAR)
→ **MATHIAS KAMPRAD** (SON)

Under 2013 meddelade Ingvar Kamprad att han skulle lämna styrelsen för Inter Ikea Group – koncernen som äger Ikea. Den då 87-åriga Kamprad hade styrt företaget i 70 år och blivit synonymt med det världskända varumärket. Ny ordförande i styrelsen blev Ingvar Kamprads yngsta son, Mathias Kamprad, och detta var första steget i det generationsskifte som planerats i flera år. Ingvar Kamprad lämnade dock inte Ikea-koncernen helt utan fanns kvar i en råd givande roll.

POLARBRÖD

KJELL & MARGARETA JONSSON (FÖRÄLDRAR)
→ **KARIN BODIN & ANNA BORGERYD** (DÖTTRAR)

Familjeföretaget Polarbröd har drivits av samma familj i fem generationer och har följaktligen genomgått en rad generationsskiften. Det senaste påbörjades 2005 när systrarna Karin Bodin och Anna Borgeryd tog över företaget. Föräldrarna Kjell och Margareta Jonsson satt kvar i styrelsen till 2013 innan de lämnade sina uppdrag helt.

FOTO: POLARBRÖD

H&M

STEFAN PERSSON (FAR)
→ **KARL-JOHAN PERSSON** (SON)

Stefan Persson meddelade 2020 att han lämnar som styrelseordförande för modejätten och att hans son Karl-Johan Persson kliver in i hans ställe. Detta var det sista steget i företagets generationsskifte som då pågick under många år, inte minst när Karl-Johan Persson 2009 gick in som vd för H&M. Men, detta var inte H&M:s första generationsskifte. När Stefan Persson blev vd 1982 var det för att hans pappa, H&M:s grundare, Erling Persson drog sig tillbaka från företaget.

”Varje företagarfamilj måste hitta den lösning som passar just deras situation och förutsättningar.”

Fredrik Benson,
finansiell planerare, Ålandsbanken

→ Gemensamt för många av de mest framgångsrika generationsskiftena är att den tilltänkta efterträdaren har kommit in i verksamheten tidigt och fått lära sig hur det fungerar inifrån. På så sätt förbereds de för uppgiften och får praktisk erfarenhet samtidigt som deras kunskap och ledarförmåga kan sättas på prov. Detta är speciellt viktigt om företaget är centrerat runt den nuvarande ägaren.

– Vissa företag är uppbyggda kring en enda person och om nästa generation inte har någon erfarenhet från verksamheten kan det snabbt gå utför efter ett ägarskifte. Om det inte finns en naturlig efterträdare kan det vara bättre att sälja företaget till en extern part, och att göra det när företaget fortfarande har ett högt värde, säger Fredrik Benson.

MJUKA VÄRDEN

Ingen familj är den andra lik och därför är också varje generationsskifte unikt. En vanlig situation är att det finns flera syskon i familjen, men att enbart ett av dem är intresserad av att ta över familjeföretaget efter de avgående föräldrarna. Ska de övriga syskonen kompenseras för det på något sätt? Och i så fall hur? Det behöver inte röra sig om företag i hundramiljonersklassen för att en sådan fråga ska skapa irritation och konflikt i en familj.

Det är mjuka värden som dessa Fredrik Benson menar är viktiga att fundera över. Därför är det också angeläget att processen fram till skiftet är tydlig och formaliserad så att det inte kvarstår några frågetecken.

FÖRDELAKTIGARE BESKATTNING

Ekonomiskt har det blivit mer fördelaktigt

med generationsskifte inom familjen de senaste åren. Fram till 2019 beskattades, något förenklat, överlåtelser inom familjen nämligen mycket högre än försäljningar till en extern part, men för fyra år sedan ändrades lagstiftningen och nu gäller samma

skatteregler i båda fallen. Det innebär att överlåtarens skatt på kapitalvinst och utdelning kan minska från 52 procent till 25 procent. Vid en efterföljande utlandsflytt kan det bli mindre än så. Överlåtelsen behöver dock uppfylla en rad kriterier för att få beskattas på det här sättet.

– De nya reglerna gjorde systemet betydligt mer rättvist, men reglerna är stenhårda med en rad kriterier som måste vara uppfyllda. Det är således fortsatt viktigt att planera ordentligt. Det här kräver specialistkunskap. Uppfyller du inte alla kriterier går det inte att göra ägarskiftet med de mer gynnsamma skattereglerna och det påverkar hur mycket pengar du får kvar att leva på efteråt, säger Fredrik Benson.

– Just nu pågår en utredning som bland annat ska ta sikte på hur reglerna kring ägarskifte inom familjen kan underlättas och förhoppningsvis förenklas reglerna ytterligare framåt. Utredningen ska vara klar under våren 2024 så utfallet återstår att se.

Ett generationsskifte handlar alltså lika mycket om hårda ekonomiska värden som mjuka värden, som relationer.

– Det finns ingen universallösning utan varje företagarfamilj måste hitta den lösning som passar just deras situation och förutsättningar. Det är också därför vi verkligen betonar vikten av att börja i tid, säger Fredrik Benson.

5 råd för ett framgångsrikt generationsskifte

PLANERA

Gör en gedigen plan för ägarskiftet som alla inblandade parter är överens om. Ta hänsyn till personliga önskemål och mjuka värden som rättvisan inom familjen och försörjningsbehovet för den avgående generationen.

BÖRJA I TID

Det tar mellan ett och tre år att genomföra ett generationsskifte fullt ut, så börja planera så fort tankarna på att dra sig tillbaka dyker upp.

KOLLA UPP LAGAR OCH REGLER

Gå igenom familje- och skattejuridiken ordentligt. För att de mer förmånliga skattereglerna som infördes 2019 ska kunna tillämpas måste du uppfylla vissa kriterier, annars blir skatten för säljaren högre.

KOMMUNICERA

Kom ihåg att ett ägarskifte i ett företag också påverkar medarbetare och andra intressenter. Kommunikationen och hanteringen runt generationsskiftet kan därför spela stor roll, och du vinner mycket på att börja kommunicera kring detta på ett tidigt stadiet.

SKRIV AVTAL

Avtala formellt om formerna för generationsskiftet och ha paper på allt, framför allt vad gäller familjerätten. På så sätt blir det ett ordnat övertagande.

Samlare flockas kring småskalig champagne

Konnässörer och investerare har fått upp ögonen för de fina franska bubblorna. Och det är inte bara de stora champagnehusens prestigeviner som nu efterfrågas.

TEXT RICHARD SIGRAY FOTO CYRILLE GIBOT/GETTY IMAGES, LOUIS ROEDERER

ENLIGT LIV-EX, SOM ÄR en marknadsplats för exklusiva viner, steg deras TOP 100-index med över 270 procent från 2001 till 2021. Investeringar i en korg av dessa 100 exklusiva viner överträffade

därmed många finansiella placeringar. Mest åtråvärda hos samlarna är viner från Bordeaux och Bourgogne vars priser stigit mot skyarna.

Lite i skymundan har Champagne stadigt ökat sin andel till att nu omfatta 13 procent av andrahandsmarknaden och hamnar därmed på en tredje plats. Essi Avellan är Master of Wine, hemmahörande i Helsingfors. Hon är inte förvånad.

– Under de 20 år jag har specialiserat mig på regionen Champagne har vinerna därifrån gått från att vara en dryck man firade med till att bli ett seriöst gastronomiskt vin och på senare tid även hamna i många vinsamlares källare.

SMÅSKALIGA ODLARE UTMANAR

Stora namn som Krug, Dom Pérignon, Louis Roederer Cristal, Taittinger Comtes de Champagne, Salon och Bollinger dominerar marknaden för samlare, men samtidigt har ett allt större intresse riktats mot det som brukar kallas för odlar-champagne. Det rör sig om småskaliga producenter som till övervägande del odlar sina druvor själva i stället för att köpa in dem, vilket annars är vanligt i Champagne. Ofta har de ett tydligt hållbarhetsfokus och en begränsad hantverksmässig produktion som de i regel säljer under eget namn på flaskornas etikett.

– Odlarna lyfter fram druvsorter samt specifika byar och vingårdar. Stilen är gärna extra brut eller brut nature, det vill säga mycket torra viner med lite eller inget socker tillsatt efter den andra jäsningsen. Detta för att inte maskera hur växtplatsen för druvorna påverkar vinet, säger Essi Avellan.

Domaine Jacques Selosse, som numera drivs av ättlingen Guillaume Selosse, är just en sådan småskalig odlare som producerar enbart kring 45 000 flaskor per år. Vinerna har dock fått kultstatus och en trogen skara följare av vinkonnässörer. De blev tydligt vid en auktion i Hong Kong 2023, då en flaska Jacques Selosse Extra Brut Premier Cru 2008 klubbades för 3 100 euro.

Vissa av dessa odlare verkar utanför de

CHAMPAGNE

Råd till samlare

- 1 KÖP VINER SOM** du gillar och vill dricka.
- 2 KÖP FLER ÄN EN** flaska för att följa vinets utveckling genom åren.
- 3 OM DU VILL SÄLJA** vidare behöver du köpa lådor om sex flaskor som är standard vid exklusiva auktioner.
- 4 VÄLJ CHAMPAGNE SOM** har en dokumenterad historik av att åldras väl, som till exempel Dom Pérignon och Cristal.
- 5 HÅLL KOLL PÅ ÅRGÅNGAR** som betraktas som exceptionella, som till exempel 2008 och 2012.
- 6 FÖLJ EXPERTER SOM** Jancis Robinson, James Suckling, Essi Avellan och Richard Juhlin.
- 7 DET ÄR ALLTID EN BRA** idé att köpa Magnum-flaskor. De behåller fräschören längre och står emot oxidation av vinet bättre.
- 8 FÖRVARA FLASKORNA SVALT** och mörkt. Ljus förstör champagne snabbt.

FOTO: VESA LÄTTINEN

Essi Avellans tips på odlar-champagne

Ulysse Collin
Egly-Ouriet
Chartogne-Taillet
Roses de Jeanne
Vilmart & Cie
Girard-Bonnet

prestigefulla Grand Cru och Premier Cru-lägena som anses ge den högsta druvkvaliteten. Ett exempel är Ulysse Collin som mer eller mindre på egen hand satt det tidigare okända området Coteaux du Petit Morin på kartan.

– I dag finns det uppemot 2 000 producenter som gör odlarchampagne, varav cirka

100 nått internationellt erkännande. De är få men har en stor betydelse för regionen. Jacques Selosse, Egly-Ouriet och Ulysse Collin med flera andra har definitivt bidragit till det ökade intresset för Champagne, säger Essi Avellan.

Den förhållandevis begränsade volymen spelar en roll för att hålla efterfrågan och priserna uppe på auktionerna. Odlarna själva får dock sällan ta del av värdeökningen på andrahandsmarknaden, även om de kunnat höja priserna till viss del när de säljer till detaljhandel och restauranger.

DE STORA FÖLJER EFTER

De stora champagnehusen har inte varit sena med att haka på trenden. De lanserar nu viner influerade av odlarchampagne. Louis Roederer använder övervägande egenodlade druvor och satsar på ekologisk och biodynamisk odling. Bollinger har sin PN-cuvée där varje lansering lyfter fram pinot noir-druvor från olika årgångar och vingårdar. Att som tidigare sträva efter att ha en stil på sin champagne som inte förändras över tid är inte längre självklart.

Essi Avellan menar att spårbarhet och transparens har blivit viktigare. Konsumenterna ställer krav på det och allt fler av de stora champagnehusen har blivit mindre hemlighetsfulla.

– Tidigare var det svårt att ta reda på vilka sorts druvor samt vilka årgångar och växtplatser som ingår i en årgångslös champagne. Ta Krug ID som ett exempel, genom en sex-siffrig kod på flaskans etikett går det nu att hitta utförlig information om vinet på deras hemsida, säger hon.

EN FRAMTID I ROSA

Under senare år har efterfrågan på rosé-champagne ökat kraftigt. Att skådespelaren Brad Pitt investerat i Fleur de Miraval som specialiserar sig på just de rosa bubblorna har säkert bidragit till hajpen.

Antalet flaskor som släpps till marknaden är liten i jämförelse med vit champagne – och priserna väsentligt högre. Rosé-champagne har blivit stort i USA och Japan, medan konsumenterna i Norden varit mer avvaktande.

– Personligen tycker jag prestige-cuvéer av roséchampagne är bland det mest intressanta som sker i Champagne just nu. Vinerna är bättre än någonsin, har en komplexitet och passar för lagring genom sin tanninstruktur. Trenden är definitivt här för att stanna, säger Essi Avellan.

ÄNDRADE FÖRUTSÄTTNINGAR

Mycket pekar i rätt riktning för regionen Champagne, men det finns även utmaningar.

Klimatförändringarna har på många sätt verkat till regionens fördel. För några årtionden sedan kunde det vara svårt för druvorna att uppnå full mognad innan skörden, men så är inte fallet längre.

Å andra sidan har druvornas växtsäsong blivit kortare vilket kan påverka fräschören i vinerna. Det är inte ovanligt att skörden sker under värmeböljor i augusti vilket riskerar druvkvaliteten och gör arbetsförhållandena svåra för dem som handplockar druvorna. Dessutom har det blivit vanligare med extremväder som till exempel frost under vinstockarnas blomning på våren.

Trots en viss nedgång i exporten 2023 skeppades flaskor från Champagne till ett värde av över 6 miljarder euro. Mousserande viner har inte varit så populärt i Asien, men intresset där är på uppåtående. Det finns en risk, eller möjlighet beroende på hur man ser det, att priserna för prestige-champagne kommer att fortsätta stiga. Särskilt om den kinesiska konsumenten får smak för de fina bubblorna. 🍷

”Personligen tycker jag prestige-cuvéer av roséchampagne är bland det mest intressanta som sker i Champagne just nu.”

Prestigehuset Louis Roederer tillämpar biodynamiska metoder i sina vingårdar.

Vrakfynd på Åland

2010 bärgades världens äldsta drickbara champagne från ett vrak som förläste på 1800-talet i Ålands hav. Många flaskor kom från champagnehuset Veuve Clicquot och var i gott skick när de kom upp till ytan. Efter det har Veuve Clicquot sänkt ner nya flaskor i havet utanför Åland för att undersöka hur låg temperatur, vattentryck och frånvaro av ljus påverkar champagne. Projektet kallas Cellar in the sea och ska pågå i 40 år med återkommande provningar av vinerna.

Egly-Ouriet och Jacques Selosse är två mindre hantverksproducenter som är hett eftertraktade hos vinsamlare.

METODEN

Så görs champagne

CHAMPAGNE ÄR ETT MOUSSERANDE vin som tillverkas genom en metod som inkluderar en andra jäsnings i flaskan för att skapa kolsyra och bubblor.

I ÅRGÅNGSLÖS (non vintage) champagne blandas stilla viner från en årgång (basvin) med tidigare årgångar (reservvin).

DEN KALKRIKA JORDEN i Champagne spelar en viktig roll för karaktären på vinerna.

EFTER ATT JÄSTFÄLLNING tagits bort från flaskan (degorgering) tillsätts en blandning av vin och socker där söthetsgraden bestäms (dosage).

DE VANLIGASTE DRUVORNA i en champagne är chardonnay, pinot noir och pinot meunier.

Det livsviktiga ljuset

Solen och ljuset har alltid spelat en viktig roll i människans historia. I dag vet vi hur mycket den betyder för vår hälsa – och ohälsa.

TEXT JULIA LINDSTRÖM FOTO EMMA SIMPSON

BORTA I HORIZONTEN sprider sig ett sken från en gyllene vagn, solguden Helios far över himlen och gör natten till dag i den grekiska antikens mytologi. I aztekernas rike runt 1300-talet offerar människorna slavar för att hålla sin solgud stark.

Snabbspola fram till 2024 och vårens första solstrålar får stressade nordbor att stanna upp mitt på trottoaren, vinkla upp ansiktet mot det ljusa klotet på himlen och sluta ögonen. Människans besatthet av solen och ljuset tycks ha funnits i alla tider.

– Det är starkt kopplat till vår evolution. Vi är beroende av sol- och mörkerväxlingen som delar upp dygnet i faser. Ljuset och solen är förknippad med den aktiva fasen och mörkret med återhämtning. Vi är mer besatta av den aktiva fasen eftersom det är då vi historiskt ska samla mat och överleva, säger Arne Lowden, sömn- och stressforskare på Stockholms universitet, där han

länge forskat om hur dygnsrytmer, ljusbeteende och sömn påverkar människor.

Som bosatta på de norra breddgraderna är vi kanske ännu mer besatta av dagsljuset, vilket inte är så konstigt. Under höstmånaderna får vi nämligen bara 14 procent av den årliga strålningen från solen, och under vintern fem procent.

– Det innebär att under sex månader får vi bara 19 procent av all årlig ljusstrålning. Resten får vi under vår och sommar, säger Arne Lowden.

DYGNSRYTMENS ROLL

Ljuset är den främsta faktorn som styr vår dygnsrytm, och dygnsrytmen är livsviktig för vår hälsa. Arne Lowden menar att vi är byggda för en ljus- och mörkerväxling som ligger nära 12 timmars ljus följt av 12 timmars mörker. Men för den moderna människan ser verkligheten inte ut så.

– Eftersom vi i dag inte går och lägger oss direkt efter solnedgången utan håller oss vakna med elektriskt ljus får många av oss problem med sömn och sömnbrist.

Ljuset på förmiddagen innehåller mer blå våglängder vilket ljuscellerna i ögat reglerar som mest på. Det blåa ljuset gör oss pigga och väcker hjärnan och vi blir därför omedelbart pigga – oberoende av när på dygnet vi utsätts för ljuset.

– När vi under kvällstid använder skärmar, som innehåller blått ljus, blir vi kvällspigga och morgontrötta. På kvällen behöver vi istället rött ljus, säger Arne Lowden.

Arne Lowden lyfter vikten av att ha rätt belysning vid rätt tid i hemmet och menar att mysbelysning på kvällen fyller en viktig funktion.

– På samma sätt som att det är viktigt att få dagsljus under förmiddagen är det lika viktigt att på kvällarna se över ljuset inomhus. Försök att efterlikna den naturliga sol- och mörkerväxlingen.

När vi rubbar vår dygnsrytm får det konsekvenser för vår hälsa. Det påverkar bland annat sömnen, immunförsvaret och tillväxten, samt ökar risken för flera sjukdomar – ungefär hälften av kroppens alla celler är beroende av dygnsrytmen.

SÅ MYCKET LJUS BEHÖVER VI

Att ta tillskott med D-vitamin är viktigt när vi inte får tillräckligt av det från solen. D-vitamin har flera fördelar – framför allt för att motverka benskörhet. Men Arne Lowden poängterar att det är viktigt att inte tro att det räcker med extra D-vitamin eftersom ljuset har fler livsviktiga effekter som vi behöver.

Så, hur lång solexponering behöver vi egentligen för att må bra? Och går det att ladda kroppens depåer med ljus?

– Det går tyvärr inte att ladda depåerna, vi är beroende av ljus dagligen. En solig dag räcker det att vara ute i dagsljus i 30 minuter, är det molnigt får du lägga på uppåt en timme på det.

Även när du är inomhus och nära ett fönster får du mer ljus än om du bara hade haft elektriskt ljus eftersom dagsljuset är mycket starkare.

– Dagsljuset kommer upp i en ljusstyrka på omkring 5 000 lux en molnig dag medan lampor inomhus bara når omkring 300 lux. Så även om fönsterglasat stänger ute 30 procent av dagsljuset ger det dig mer att sitta vid ett fönster inomhus än med enbart elektrisk belysning, säger Arne Lowden.

ARNE LOWDEN TIPSAR

Maxa ditt ljusintag

- Sträva efter att få mellan 30 minuter och 1,5 timmes exponering utomhus per dag beroende på hur klart eller molnigt det är.
- Jobba förebyggande med ljusbehandlingar, så som ljusterapi. Det finns ett starkt vetenskapligt stöd för att det fungerar.
- Ställ krav på din inomhusbelysning även på jobbet. Det bör finnas elektriskt ljus som ersätter dagsljuset väl. Just nu ser man till exempel över hur belysningen ser ut på många skolor, sjukhus och äldreboenden.

Arne Lowden, sömn- och stressforskare på Stockholms universitet.

Skillnad rött och blått ljus

Ljus har olika våglängder. Ljus med blå våglängd sänds ut från solen och skärmar på telefon, dator och tv. Det blå ljuset gör oss pigga och minskar sömnhormonet melatonin. Ljus med röda våglängder sägs däremot förbättra sömnen och ha positiva effekter på bland annat hudbesvär och immunförsvaret.

En delikat balansgång

Bågen är spänd efter vårens kursuppgångar, men vi är positiva. Även om orosmoln finns så ser vi goda förutsättningar för en gradvis konjunkturrell återhämtning. I denna miljö är riskhantering som alltid viktig på de finansiella marknaderna.

TEXT NIKLAS WELLFELT

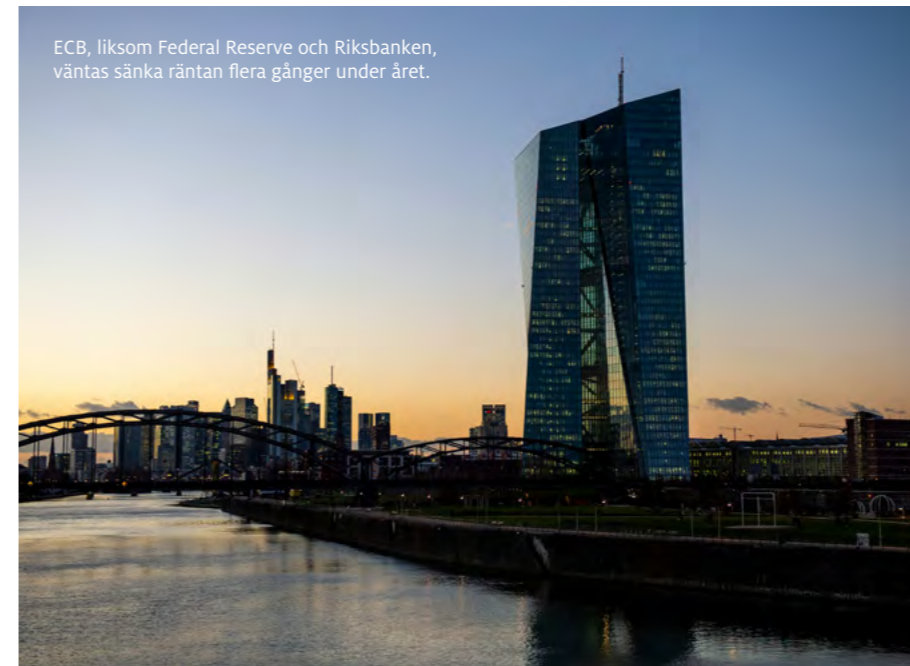
Sedan 2020 har investerare fått betalt för att bära risk.

Inledningen på 2020-talet har på många sätt präglats av exceptionella händelser. Det har varit global pandemi, krig på tröskeln till Europa, energikris, galopperande inflation och häftiga räntehöjningar. Om du som investerare vid inledningen på decenniet hade haft insikt om vad som komma skulle, hade det kanske varit frestande att fördela sitt sparande i en nödportfölj bestående av lika delar ficklampsbatterier, konserver och fysiskt guld – eller åtminstone sikta mot det som brukar klassas som den säkraste av finansiella tillgångar, nämligen statsobligationer.

RISK HAR LÖNAT SIG

Men granskar vi avkastningen sedan inledningen på 2020 visar det på ett annat utfall än många befarat. Trygga globala statsobligationer har minskat i värde med 15 procent under perioden. Tar vi ett kliv ut på riskskalan och ser på europeiska företagsobligationer handlas dessa på ungefär oförändrade nivåer, medan högränteobligationer är upp 10 procent.

Hur ser det då ut på aktiemarknaden, tillgångslaget som brukar betraktas som det mest riskfyllda bland traditionella finansiella tillgångar? Jo tack, ett globalt aktieindex, inkluderande utdelningar, har lyft nära 60 procent under de drygt fyra år som passerat

ECB, liksom Federal Reserve och Riksbanken, väntas sänka räntan flera gånger under året.

sedan nyårsafton 2019. Återigen visar det sig att investerare får betalt för att bära risk. Det är lätt att bli uppskrämd, men en läxa är att det snabbt gäller att ta sig tillbaka till ett väl avvägt risktagande.

Våren 2024 har inneburit nya historiska toppnoteringar på flera aktiebörser i USA, Europa och Japan. Globala teknikbolag har suttit i förarsätet, påhejade av förhoppningar om utvecklingen av artificiell intelligens. Men uppgången stöds även av generellt starka delårsrapporter från bolag också i andra sektorer. Vi ser dessutom försiktigt positiva konjunktursignaler vilket bidrar till ökad tilltro om stigande företagsvinster.

Vi räknar med att 2024 innebär en gradvis konjunkturrell återhämtning, efter ett svagt, men trots allt tillväxtmässigt bättre fjolår än befarat. Revideringstrenden bland ekonomiska bedömare tar små steg i positiv riktning, men ännu är vi tidigt i återhämtningen. Etablerade prognosmakare som IMF och OECD har gjort försiktiga uppjusteringar i sin syn på global tillväxt.

UTRYMME FÖR UPPREVIDERINGAR

Men prognosmakarna understryker samtidigt att utsikterna för kommande år är relativt återhållna och innebär en global ekonomi som växer i underkant av historiskt genomsnitt. Det finns därför utrymme för ytterligare upprevideringar under kommande kvartal, om inflation och räntor kommer ned och skapar utrymme för

hushållens konsumtion att ta fart. I förlängningen räknar vi även med att företagets investeringar och lagercykeln vänder upp för att möta en tilltagande efterfrågan.

Den amerikanska ekonomin går på sedvanligt maner i tåten, medan Europa släpar efter. Men vi tycker oss se begynnande värtecken också på vår sida om Atlanten. Den kinesiska ekonomin var en tydlig besvikelse under fjolåret, men från myndighetshåll ser vi allt fler stimulansåtgärder i syfte att få fart på återhämtningen.

Sedan inledningen på 2024 har det skett en tillnyktring av förväntansbilderna i obligationsmarknaden. Synen på penningpolitiken är i nuläget betydligt mer realistisk, med tre till fyra prognosticerade räntesänkningar under året, med start under tidiga sommaren. Tron på räntesänkningar gäller för såväl ECB, Fed som Riksbanken.

Detta kan jämföras med marknadens förväntningar vid ingången på året, om sju till åtta sänkningar, vilket knappast var förenligt med vårt basscenario med en tydlig konjunkturrell återhämtning. Börsen har klarat perioden av turbulens i räntemarknaden anmärkningsvärt bra, i samband med att överdrivna förväntningar om sänkningar har korrigerats. Detta ser vi som ett tydligt styrketecken.

MÖJLIG MJUKLANDNING

I avvägningen mellan en tydlig konjunkturåterhämtning i kombination med färre

”Synen på penningpolitiken är i nuläget betydligt mer realistisk.”

räntesänkningar i ena vågskålen, samt svagare tillväxt och fler räntesänkningar i den andra vågskålen, då föredrar vi definitivt en vinstdriven börs – framför en marknad som styrs av räntesänkningar i eftermälet av tillväxtbesvikelser. Visst finns det tydliga orosmoln framöver, men vår syn är att en mjuklandning av ekonomin är på väg att lyckas.

Med det sagt, så är riktningförändringar i finansiella marknader ofta påfrestande. Emellanåt smärtsamma. Att ligga rätt är belönande, men det gör ont att vara felpositionerad. Det är ofta denna olust som får investerare att styra om i portföljer. Det pågår en ständig dragkamp mellan vankelmod och tillförsikt i marknaden. Vårt dagliga arbete som förvaltare är att vandra en delikat balansgång i denna miljö.

NIKLAS WELLFELT
Chefsstrateg på
Ålandsbankens Fondbolag

UTSTÄLLNING

NORDBOR I NYTT LJUS

I **UTSTÄLLNINGEN NORDBOR** på Nordiska museet i Stockholm undersöks hur kulturen och livet i Norden formats och omformas i möten mellan människor och i samspel med naturen och klimatet. I utställningen ställs frågor som: Hur ser familjen och hemmet ut? Vad tror nordborna på och vad drömmer de om?

I 27 rum skildras nordiska människöden genom 500 års historia. Tusentals föremål från olika tider visas och flera inslag har gjorts interaktiva för besökarna. Kulturkritiker hyllar utställningen som har fått utökade öppettider efter publiktrycket.

”Tusentals föremål från olika tider visas och flera inslag har gjorts interaktiva för besökarna.”

FOTO: NORDISKA MUSEET

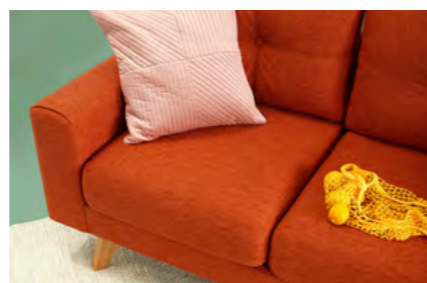
FOTO: UNICREDIT

RESTAURANG

MIDDAG MED RYMDUTSIKT

SPACEVIP, ETT FÖRETAG inriktat på koldioxidneutral rymdturism, planerar att under 2025 arrangera en restaurangupplevelse utöver det vanliga. Tillsammans med danska stjärnkocken Rasmus Munk ska de servera en middag på en farkost som med en höghöjdsballong tar de sex gästerna upp till stratosfären. Det blir ingen billig måltid, för en plats vid bordet måste du vara beredd att betala 495 000 dollar. Fast då ingår utsikten från 30 000 meter över havet, det är tre gånger så högt som kommersiella flygplans marschhöjd.

”Tre gånger så högt som kommersiella flygplans marschhöjd.”

VINTAGE

GER MÖBLER ETT ANDRA LIV

HAR DU TRÖTTNAT på krångliga sätt att bli av med dina begagnade möbler? Då kan lösningen vara det finländska e-handelsföretaget Mjuk. De vill göra det enklare att köpa och sälja kvalitetsmöbler second hand och på så sätt stötta den cirkulära ekonomin i samhället. Mjuk sköter försäljningen med säkra betalningar, hämtar upp möblen, rengör och levererar sedan till den nya ägaren. 2021 etablerades verksamheten även i Sverige och planer finns för vidare expansion till fler länder.

MUSIK

EN MÄSTARES AVSKED

ENDAST SEX MÅNADER före sin död genomför den Oscarsbelönade japanske kompositören Ryuichi Sakamoto ett sista framträdande. Ensam vid flygeln, med endast filmkameran som publik, framför han 20 utvalda verk från hela sin storslagna karriär. Resultatet är den bländande vackra och meditativa filmen *Sakamoto: Opus*, regisserad av kompositörens son, filmskaparen Neo Sora.

FOTO: RYUICHI SAKAMOTO I OPUS, NUPATFILM

Istället för att komplettera filmen med fakta och intervjuer och skapa en traditionell dokumentär, har Neo Sora valt att låta musiken berätta historien om hans pappa. Ryuichi Sakamoto gick bort den 23 mars 2023, efter lång tids kamp mot cancer.

TEKNIK

SPRÅKMASKIN I FICKAN

MÄNNISKAN HAR länge drömt om att kunna översätta främmande språk i realtid. Ett steg på vägen är Plaud Note, en diktafon som inte är större än ett kreditkort. Med hjälp av Chat GPT-4:s generativa AI kan den kvickt transkribera tal till text, spela in telefonsamtal eller skapa attgöra-listor och mötesanteckningar. Kortet fästs magnetiskt vid mobiltelefonen och hanteras genom en app. Orkar du inte läsa igenom allt som spelats in? Då gör Plaud Note en sammanfattning åt dig.

FOTO: PLAUD

RESA

TILOS HÅLLBARA REVANSCH

GREKISKA ÖN TILOS har cirka 800 bofasta invånare och 30 000 besökare över sommarsäsongen. Det är en liten ö med spännande fauna – 150 fågelarter passerar ön på flygturen mellan Europa och Afrika. Längre förde Tilos en tynande tillvaro med avfolkning och ständiga strömvavbrott, men bestämde sig för några år sedan, med stöd från EU, att bli självförsörjande på förnybar energi. Idag kommer 70 procent av elen från sol- och vindkraft på ön och 90 procent av allt avfall återvinns. Till glädje för invånarna som ökar i antal igen.

FOTO: ISTOCK/TELLA_DB

DESIGN

FORM I SAMKLANG MED NATUREN

BRUTALT OCH SOFISTIKERAT kallar Vaarnii själva sitt uttryck. Och visst finns det både något hårt och något omsorgsfullt i den finska möbeltillverkarens självsäkra design. Företaget har inte bara uppmärksammats för sin formgivning utan också för sitt engagemang för hållbar produktion. Vaarnii jobbar med lokala hantverkare och fabriker. Varje kollektion skapas utifrån ett naturmaterial, som furu, vilket finns i överflöd och ofta förbises.

FOTO: VAARNII

”Varje kollektion skapas utifrån ett naturmaterial.”

LITTERATUR

PRIVATE EQUITY EN MEMOAR

EFTER MÅNGA INTERVJUER och tester får 29-åriga Carrie Sun jobbet hon sökt på en av de mest prestigefulla hedgefonderna på Wall Street. Hon blir assistent och högra handen till en av grundarna som blivit miljardär. I arbetsbeskrivningen ingår att vara tillgänglig dygnet runt. En värld av lyx öppnar upp sig, men det hårda arbetstempot tar ut sin rätt där både Carrie Suns fysiska och mentala hälsa sätts på prov. Suns memoarer ger en unik inblick i en värld där status, makt och pengar betyder allt. Lite som tv-serien *Billions*, fast det här har hänt på riktigt.

BUFFERTSPARA MED RÄNTA PÅ SPARKONTO

EN BUFFERT ÄR NÅGOT alla bör ha på ett sparkonto och en av grundpelarna i en god privatekonomi.

På Ålandsbanken har vi flera olika varianter av sparkonton. Vilket konto som passar dig beror på hur snabbt du vill komma åt dina pengar och om du vill ha en garanterad avkastning. Som tur är behöver du inte välja – det går bra att ha flera olika.

ÖSTERSJÖKONTO

Ett sparande som är bra för både dig och miljön – här är du en del av lösningen för det förorenade Östersjön.

- Ränta från första kronan
- Fria uttag och inga beloppsgränser
- Går enkelt att öppna via Internetkontoret
- Går att ha automatiskt månadssparande till
- Omfattas av insättningsgarantin
- Ålandsbanken donerar en summa som motsvarar upp till 0,2% av våra kunders insättningar på kontot

Scanna QR-koden för att läsa mer om kontot och ta del av aktuell ränta.

ÅLANDSKONTO

Ett tryggt sparkonto med högre ränta.

- Ränta från första kronan
- Fria uttag och inga beloppsgränser
- Går enkelt att öppna via Internetkontoret
- Går att ha automatiskt månadssparande till
- Omfattas av insättningsgarantin

Scanna QR-koden för att läsa mer om kontot och ta del av aktuell ränta.

FASTRÄNTEKONTO

Ett tryggt sparande för dig om vill veta precis hur mycket du får i slutet av bindningstiden.

- Tryggt sparande till fast ränta under hela bindningstiden.
- Bindningstid från 3 månader upp till 5 år
- Enkelt att öppna
- Lägsta insättning är 50 000 kr

Scanna QR-koden för att läsa mer om kontot och ta del av aktuell ränta.

SMIDIGARE CONCIERGE SERVICE

PREMIUM- OCH PRIVATE BANKING-KUND, har du sett att Concierge Service numera erbjuder en app där alla dina ärenden, dokument och förfrågningar samlas smidigt på ett och samma ställe?

Via våra digitala tjänster (internetkontoret och mobilbanken) hittar du länken till tjänsten, och efter att du vid första inloggningen fyllt i de efterfrågade uppgifterna loggar du därefter in snabbt med BankID. I appen kan du också kontakta tjänsten och få inspirerande tips på aktiviteter och evenemang direkt i din mejlkorg. Gå in och skapa ett konto redan idag!

SÄKERHET

HAR DU FÅTT ETT SMS OM VILLKORSÄNDRINGAR?

IBLAND FÖRSÖKER VI NÅ DIG VIA många olika kanaler samtidigt. Det gör vi för att försäkra oss om att du läser viktig information som vi skickar till dig, exempelvis om villkoren för någon av dina tjänster eller produkter ändras.

Kom ihåg att vi aldrig ber dig att logga in i våra digitala tjänster via sms, e-post, sociala medier eller andra liknande kanaler. Var därför extra uppmärksam på denna

typ av inloggningslänkar.

Däremot kan vi skicka ut information via sms om att du har ett nytt meddelande att läsa i dina digitala tjänster.

Klicka *aldrig* på inloggningslänkar i meddelanden eller googla på banken, du kan hamna på fejkade sidor. När du loggar in i banken på din dator ska du alltid logga in genom att själv skriva inloggningsadressen i din webbläsare eller använda dina egna bokmärken.

Banken ber dig aldrig logga in via sms, e-post, sociala medier eller liknande kanaler.

SCIENCE BASED TARGETS-INITIATIVET HJÄLPER OSS NÅ VÅRA KLIMATMÅL

ÅLANDSBANKENS RESA mot klimatneutralitet och nettonoll fortsätter och som stöd på vägen har vi i början av året under-tecknat Science Based Targets-initiativet. Science Based Targets Network utvecklar vetenskapsbaserade mål för att skydda vatten, mark, biologisk mångfald och hav för företag och klimatmål för städer.

Fler än 4 000 företag världen över har gått med i initiativet och arbetar med att fastställa och förverkliga mål för att minska utsläppen i enlighet med Parisavtalet. Nästa steg för oss är att fastställa våra mål för att minska växthusgasutsläpp i linje med SBTi:s

kriterier. Målen ska sedan valideras av SBTi.

Ålandsbanken ser fram emot att ytterligare förstärka arbetet med att minska vår påverkan på klimatförändringarna – en utmaning som berör oss alla.

SCIENCE
BASED
TARGETS

DRIVING AMBITIOUS CORPORATE CLIMATE ACTION

TRYGG PÅ RESAN

FÖRSÄKRINGAR VIA ZURICH INSURANCE

SEDAN ÅRSSKIFTET BEVILJAS dina kortförsäkringar via Zurich Insurance. Försäkringsgivarbytet innebär inga ändringar i dina befintliga försäkringsvillkor – endast nya försäkringsnummer och e-postadresser för att ta kontakt

med försäkringsgivaren.

Du hittar all information du behöver såväl på webben som i våra digitala tjänster. Och kom ihåg inför sommarens semesterresor: reseförsäkringskortet hittar du i mobilbanken, även utan att logga in!

Kontakta oss

Ålandsbanken ABP

HUVUDKONTOR

Nygatan 2, Mariehamn Åland
Telefon +358 204 29 011 (växel)
alandsbanken.se

SVERIGE

Chef Magnus Johansson
Telefon 08 791 48 00
magnus.johansson@alandsbanken.se
alandsbanken.se

STOCKHOLM

Stureplan 19
Telefon 08 791 48 00

GÖTEBORG

Chef Martin Lövgren
Telefon 031 333 45 01
martin.lovgren@alandsbanken.se
Kungssportsavenyen 1

MALMÖ

Chef Jonny Björklund
Telefon 040 600 21 00
jonny.bjorklund@alandsbanken.se
Carlsgatan 3

PRIVATE BANKING

Chef Christian Lindahl
Telefon 08 791 48 97
christian.lindahl@alandsbanken.se
Stureplan 19

PREMIUM BANKING

Chef Fredrik Svennersjö
Telefon 08 791 24 01
fredrik.svennersjo@alandsbanken.se
Stureplan 19

Läs mer på:
alandsbanken.se

Hur svårt kan det vara?

Driven bärplockare och framgångsrik entreprenör. Lena Jonsson Näslund grundade Snö of Sweden och värdesätter långsiktighet och hög moral i sina affärsrelationer.

LENA JONSSON NÄSLUND

Ålder: 54

Bostadsort: Ås, Östersund

Bakgrund: Entreprenör. Grundare av Snö of Sweden år 2000. Har tidigare varit chef i resebranschen (SAS och Ticket travel group), medinvestorare i Glas Eyewear och involverad i utvecklingsprojektet Flicka i Etiopien tillsammans med Svenska FN-förbundet.

Aktuell med: Nya lanseringar av smyckeskollektioner för Snö of Sweden.

Vad är du riktigt bra på?

Jag är en doer som aldrig ger mig om jag verkligen tror på något. Sedan är jag riktigt bra på att plocka bär och svamp.

Vilka är dina sämsta egenskaper?

Jag är otålig och vill ha snabba resultat.

Vilken personlig egenskap värderar du högst hos andra?

Lojalitet och empati (om jag får nämna två).

Vilken talang skulle du helst vilja ha?

Att kunna fler språk.

Vad är ditt motto?

Fort som fan.

Vad ville du bli när du var liten?

Ärligt talat hade jag ingen aning. Men jag märkte att jag hade en riktig vinnarskalle när jag spelade fotboll eller plockade bär. Jag ville göra flest mål och plocka flest bär.

Vilken egenskap uppskattar du mest i en affärsrelation?

Hög moral och ett affärsmässigt, långsiktigt engagemang i både bättre och sämre tider. Du ska ha ett affärsmannaskap som skapar trygghet hos dem som investerar i din business.

Hur kopplar du av?

Med mina bästa vänner och ibland lite för dyra röda viner till en spagetti "bollo" som jag lagat själv.

Vad hatar du allra mest?

Illojalitet och missunnsamhet.

Vad är du mest rädd för?

Att något hemskt ska hända min familj och mina vänner.

Vad anser du är den mest överskattade dygden?

Att tålmod är en dygd.

Vem tar du med dig till en öde ö?

Min kompis Guns som jag känt i 40 år. Smart, rolig och extra allt.

"Jag är en doer som aldrig ger mig om jag verkligen tror på något."

Vilken är din bästa investering?

Familjen kommer alltid först. Men pratar vi business är det givetvis Snö of Sweden.

Vad går på repeat på din spellista?

ABBA alla dagar i veckan.

Vilka ord eller fraser överanvänder du?

Hur svårt kan det vara?

Vilket råd skulle du vilja ge ditt 20-åriga jag?

Det är bara du som kan påverka ditt liv.

När och var är du lyckligast?

När jag får vara med dem jag tycker om i en miljö där jag känner mig trygg.

Gärna i vårt hus vid havet i Gånsviks hamn eller när jag letar bär och svamp i skogen med min kompis Pekka Persson, 85 år.

Vad är du mest stolt över?

Att många har fått möjlighet att förgylla vardagen med ett prisvärt kvalitets-smycke från Snö. Genom Snö har jag också bidragit till att många människor har fått arbete och möjlighet till ett bättre liv.

Om du var tvungen att arbeta, men inte behöver pengarna, vilket jobb skulle du välja då?

Jag skulle hjälpa unga entreprenörer att komma i gång med sin business.

**SVÅR-
LURAD,**
ETT INITIATIV AV
SVERIGES BANKER

Jag är
svårlurad

Sms- och telefonbedrägerier ökar. Jag ringer inte upp telefonnummer eller följer uppmaningar i oväntade sms, gör inte det du heller.

Bli svårlurad på svarlurad.se

Entreprenör i stark tillväxt?

Ålandsbanken är för dig som ställer högre krav, värderar personlig service och vars förmögenhet kräver skräddarsydda lösningar. Vi har expertkompetens inom ägarplanering, privat likviditet, finansiering och förmögenhetsförvaltning.

**Boka ett möte och upplev
en annan typ av bank!**

Stockholm • Göteborg • Malmö

ÅLANDSBANKEN